

Cyberbullying és machiavellizmus: Mi a különbség az áldozat és a zaklató között?

Tartalom

1. Elméleti bevezető.....	6
1.2. A tradicionális bullying	6
1.3. A bullying megjelenési formái.....	6
1.4. Kiből válik áldozat, illetve zaklató az iskolában?	7
1.5. A cyberbullying megjelenése és fogalma.....	8
1.6. Mi a különbség a tradicionális bullying és az interneten megjelenő bántalmazás között?	9
1.7. A cyberbullying típusai.....	10
2. <i>Első vizsgálat:</i> Áldozattá/zaklatóvá válás a machiavellizmus, az érzelmi intelligencia és a magányosság tükrében	12
2.2. A machiavellizmus és megjelenése a gyerekeknél.....	12
2.3. A machiavellizmus és a bullying kapcsolata.....	13
2.4. A bullying és az érzelmi intelligencia kapcsolata.....	14
2.5. Az érzelmi intelligencia különböző megközelítései.....	14
2.6. Hogyan befolyásolja az érzelmi intelligencia a bullyingba való bevonódást? Milyen további rizikófaktorok vannak hatással az áldozattá/zaklatóvá válásra?.....	15
2.7. A machiavellizmus és az érzelmi intelligencia kapcsolata.....	16
3. A kutatás célja, hipotézisek:	16
4. Vizsgálat:	17
Résztvevők:	17
Eszközök:.....	17
Eljárás menete:	18
5. Eredmények:.....	18
5.1. A machiavellizmus kapcsolata a cyberbullying-gal.....	19
5.2. Az internethasználat, az érzelmi intelligencia, az áldozattá/zaklatóvá válás közötti kapcsolatok.....	19

5.3. Az érzelmi intelligencia és a cyberbullying, valamint a cybervictim faktorok közötti kapcsolat.....	20
5.4. Mik az interneten áldozattá válást befolyásoló tényezők?.....	20
5.5. Mik az interneten bántalmazóvá válást befolyásoló tényezők?.....	21
5.6. Van-e különbség az alacsony, közepes, magas machiavellizmus pontszámmal rendelkezők között a cyberbullyingba való bevonódás, magányosság, érzelmi intelligencia tekintetében?.....	21
6. Második vizsgálat: A cyberbullying és a machiavellizmus kapcsolata a Facebook-on megjelenő viselkedés tükrében.....	25
6.1. A Facebook, mint potenciális helyszín az internetes zaklatók számára.....	25
6.2. Mire is lehet használni a Facebook-ot?.....	25
6.3. Machiavelliánusok a Facebook-on.....	26
7. A kutatás célja, hipotézisek:.....	26
8. Vizsgálat:.....	27
A kutatás résztvevői:	27
Eszközök:.....	27
Eljárás menete:	27
9. Eredmények:.....	29
9.1. Adatok kódolása.....	29
9.2. A szituációkra vonatkozó leíró statisztikai eredmények bemutatása.....	30
9.3. A kérdőívek reliabilitás vizsgálatának eredményei.....	33
9.4. A proszociális feladatok során történő jelentkezésre vonatkozó elemzések.....	33
9.4. Az alacsony, közepes és magas machiavellizmus pontszámmal rendelkezők közötti különbség a Facebook-bullyingban.....	35
9.5. A különböző változók és a szituációk során adott reakciók közötti kapcsolatok vizsgálata.....	36

10. Megvitatás:	37
11. Felhasznált irodalom:	41
12. Mellékletek:	44

Az utóbbi években a közösségi oldalak a szociális interakciók elsődleges színterévé váltak a fiatalok életében, ezzel együtt a bullying jelensége is egyre gyakoribb a diákok mindennapjaiban. A cyberbullying kutatása elméleti és gyakorlati jelentősége miatt is kiemelkedő jelentőségű.

Kutatásomban az interneten zajló zaklatások jelenségét vizsgálom középiskolások körében. Az első kérdőíves vizsgálatomban arra voltam kíváncsi, hogy az érzelmi intelligencia, a magányosság, machiavellizmus milyen kapcsolatban áll a cyberbullyinggal. A vizsgálatban 93, 12- és 16 év közötti gimnazista diák vett részt. A machiavellizmus, magányosság és cyberbullying kérdőívek által kerültek felmérésre, míg az érzelmi intelligenciát egy képességalapú teszt segítségével vizsgáltuk. Az eredmények azt mutatják, hogy a machiavellizmusra való hajlam pozitív kapcsolatban áll a zaklatóvá válással, míg az érzelmi intelligencia negatív kapcsolatot mutatott mind az áldozattá, illetve zaklatóvá válással. A magányosság nem befolyásolta egyik szerepet sem. További eredmény, hogy a zaklató és a bántalmazó szerepek egymást kölcsönösen predikálják. A második kutatásban a Facebook, mint specifikus közösségi oldal és az ott megjelenő cyberbullying került a vizsgálat középpontjába. Ebben a vizsgálatban 127, 14- és 18 év közötti gimnazista diák vett részt. Vizsgálati módszerként egy szimulációs kísérletet végeztünk, amelyben cyberbullying és proszociális szituációkat használtunk fel, melyet kiegészítettünk machiavellizmus és cyberbullying-ra kérdező kérdőívekkel. Eredményeink szerint a magas machiavellista attitűddel rendelkezők inkább zaklatnak az interneten és stratégiaként a hozzászólásokat alkalmazzák. Azok a személyek, akik segítenek az áldozatokon, gyakran maguk is cyberbully áldozatok, de a verbálisan zaklatottak hajlanak arra, hogy inkább bántalmazóként reagáljanak, ha bullying eseményt tapasztalnak másoknál.

A két kutatás eredményei alapján összességében elmondható, hogy a cyberbullying esetén az áldozat és a zaklató szerepei nehezen választhatók el, szoros együtt járás van közöttük, a machiavellizmus személyiségvonással rendelkezők pedig a cyberbullyingot, mint eszközt használják a manipuláció eszközeként, hogy szociális előnyökre tegyenek szert. A cyberbullyinggal kapcsolatos kutatások eredményeit fontos összegezni és gyakorlatban alkalmazni, felhasználni prevenciós programok szervezéséhez a középiskolákban, valamint a diákok figyelmét ráirányítani a cyberbullying hosszú távú, negatív következményeire.

Elméleti bevezető:

A tradicionális bullying

A nemzetközi szakirodalomban az iskolában megjelenő agresszióra, zaklatásra, bántalmazásra a bullying fogalmát használják (Mihály, 2003). A bullying jelenségével a '70-es években kezdtek el foglalkozni a skandináv államokban, Svédországban és Norvégiában, két norvég tanuló öngyilkossága kapcsán, majd a '80-as évektől Angliában, Japánban, Ausztráliában és az Egyesült Államokban is a kutatások témájává vált az iskolások körében megjelenő agresszió. Dan Olweus definíciója szerint akkor beszélhetünk bullyingról, ha „a diákot zaklatás vagy elnyomás éri, ha ismétlődően, hosszú időn keresztül negatív cselekedeteknek teszi ki egy vagy több másik diák.” Olweus az iskolai bullying fontos aspektusának tartja a szándékosságot, akárcsak az agresszió definíciójánál. Ezen kívül a kortárs agresszió másik fontos eleme, hogy nem egyenlők az erőviszonyok a bántalmazó és a bántalmazott között (Olweus, 1994).

A bullying megjelenési formái

A bullying megjelenhet közvetett és közvetlen formában. A közvetlen zaklatáskor fizikai kontaktus által bántalmazzák, megverik, csúfolhatják, grimaszolhatnak irányába és obszcén gesztusokkal feszélyezhetik társukat, ez megfelel a fizikai és verbális agresszió definíciójának. Míg közvetett bullying esetén kiközösítik, nem választják be játék esetén a csapatba stb., ez a hosztilis agresszióknak feleltethető meg (Olweus, 1994; Mihály, 2003). Piel a nyelvi érettség és a bullying kapcsolatát vizsgálta. Kutatásai során azt találta, hogy az alacsonyabb nyelvi érettséggel rendelkezők válnak inkább zaklatóvá és ők a fizikai agressziót választják, míg a magasabb nyelvi érettséggel rendelkezők (akik többnyire a lányok) a verbális agressziót választják eszközül (Mihály, 2003).

Az iskoláskor (6-18 éves korig) az az időszak, amikor a legvalószínűbb, hogy megjelenik a bullying, mivel nagyon zárt csoportban sok időt töltenek együtt a gyerekek, sok az érintkezési felület, ami együtt jár beilleszkedési zavarokkal, de az agresszió megjelenése a hierarchia kialakulásából is következhet (Vassné Figula és mtsai., 2009).

Kiből válik áldozat, illetve zaklató az iskolában?

Karl Dambach (2001) iskolai osztályokban végzett megfigyelései alapján felállította az osztályon belüli hierarchia modelljét. Vannak a csoportvezetők, akik döntéseket hoznak és meghatározzák a normákat, vannak a követők, ők alkotják a csoport legnagyobb részét. A kívülállók lesznek a megjelenő agresszív viselkedés célpontjai továbbá megkülönböztetünk még egy negyedik csoportot is, a különcöket, akik kívülállók ugyan, de őket általában tisztelik a szerepükben és békén hagyják őket.

Az áldozatokra jellemző, hogy szorongóak és bizonytalanabbak, óvatosabbak társaiknál, csendesek, óvatosak és érzékenyebbek. Negatívan értékelik saját magukat és társas helyzetüket, magányosak (Olweus, 1994). Az áldozatoknak két fajtáját különbözteti meg Olweus: a passzív illetve a provokatív áldozatokat. A passzív áldozatok azok, akik a támadás esetén megadják magukat, esetleg elsírják magukat, ezáltal a támadó pozitív megerősítést kap és nagyobb valószínűséggel fog megismétlődni az ellene irányuló agresszió. Mivel a visszavonulása miatt a támadó nyeregben érezheti magát és nem csak őt, hanem a hierarchiában lejjebb elhelyezkedőket is bántalmazni fogja, ezzel biztosítva hatalmát az osztályban. A provokatív áldozatoknál a szorongás mellé magasabb szintű agresszió is társul (Olweus, 1994; Mihály, 2003).

A zaklatók impulzívok, agresszívok és alacsony az empátia szintjük, hatalomra, dominanciára törekednek és fizikai erejük is nagyobb a többi gyerekénél (Olweus, 1994). Dambach az ún. mobbing-szelepet feltételezi a zaklatás hátterében. A támadó gyerek az otthoni konfliktusait nem otthon robbantja ki, hanem az iskolában vezeti le, viszont így nem szűnik meg a kiváltó ok és ez vezet az agresszív viselkedés megismétléséhez. A zaklatás hátterében állhat még a norma fenntartása is, mert a provokatív áldozatot így akarják rábírní, hogy kövesse az osztály szabályait. Ezt a bullying fajtát a tanárok is támogatják többnyire, mivel apró megjegyzésekkel bírálhatják a gyerekeket ezzel kiemelve őket és kitéve őket társaik kegyetlenségének. Egy harmonikus, támogató, segítő iskolai közösségben kevésbé fordul elő a bullying, mint egy olyanban, ahol nagy egyéni különbségek vannak és a tanárok még mélyítik is ezeket (Dambach, 2001; Mihály, 2003).

Létezik egy harmadik csoport az áldozatokon és a zaklatókon kívül. Ők a kívülállók, akik beavatkozhatnak az eseményekbe, vagy a támadó oldalán vagy pedig az áldozat

védelmére kelve, de előfordulhat az is, hogy nem tesznek semmit, csak szemlélik az eseményeket (Olweus, 1994).

Egy 2008-as magyarországi kutatás alkalmával azt találták, hogy a 11-14 éves korosztályban (általános iskolások) a segítő beavatkozás volt a leggyakoribb előforduló magatartás, amikor békítőként avatkoztak be nemtől függetlenül. A középiskolai populációnál már különbséget találtak a lányok és fiúk között. A lányok továbbra is segítőként avatkoztak be, míg a fiúk inkább a támadó oldalán csatlakoztak az eseményekhez. A második leggyakoribb magatartásforma a lányoknál minden korosztályban a be nem avatkozó szemlélő volt, míg a fiúknál az általános iskolások között a támadó oldalán való csatlakozás, a középiskolások körében a segítő magatartás volt jellemző (Vassné Figula és mtsai, 2009).

A cyberbullying megjelenése és fogalma

Az utóbbi években a rohamos technikai fejlődés következményeként a szociális érintkezés új területe a világháló lett, a közösségi oldalak, chat szobák, e-mailek lettek a szociális interakció új helyszínei, kapcsolattartó eszközök. A hordozható számítógépek, az okostelefonok, a wifi lefedettség segítségével pedig bárhol fel lehet csatlakozni a világhálóra. Ennek a fejlődésnek a következménye a cyberbullying megjelenése. Az iskolákban megjelenő bullying (kortárs agresszió) az interneten is megjelent, ugyanúgy ahogyan a szociális interakciók fő helyszínévé is a különböző közösségi oldalak váltak (Cetin, Yaman, Peker, 2011). A közösségi oldalak, mint a Facebook is, lehetővé teszik mások képeinek, bejegyzéseinek kommentálását, az üzenetek küldését, képek, videók feltöltését, csoportok alapítását, különböző csoportokhoz való tartozást, ezeket tudják a kortárs agresszió eszközeként is felhasználni (Kwan, Skoric, 2013).

Smith definíciója szerint a cyberbullying „olyan magatartásforma, viselkedés, amit egy személy vagy csoport elektronikai eszközök használatával hajt végre ismételten egy áldozat ellen, aki nem tudja megvédeni magát” (Slonje, Smith és Frisén, 2013). Williard definíciója szerint bántó, kegyetlen üzenetek, képek küldése, posztolása az internet vagy más kommunikációs eszközök segítségével, amelyek pszichológiai vagy szociális bántalmakat okoznak az áldozatnak (Li, 2006). Shariff és Gonin (2005) a tradicionális bullying típusaként tartják számon, ami elektronikai eszközök, mobiltelefon, blogok, különböző oldalak, chatszobák által okoz sérelmeket a kortársak körében (Cetin, Yaman, Peker, 2011). Ellentétben a tradicionális bullying-gal, az áldozat a cyberbullying esetén otthon sincs

biztonságban, mivel az interneten keresztül eléri a bántó dolgok, míg az iskolákban zajló bullyingtól haza tudott menekülni az áldozat (Cetin et al., 2011).

Mi a különbség a tradicionális bullying és az interneten megjelenő bántalmazás között?

A bullying jelensége két fontos tényezőtől több mint az általános agresszió, ezek az ismétlődés és az erőegyenlőtlenség. A cyberbullying esetében ez a két tényező máshogyan van jelen és nem olyan tisztán látszik, mint az iskolákban jelenlévő tradicionális kortárs bántalmazás esetén. Az ismétlődést felváltja az ún. hógolyó effektus, amikor a zaklató, bántalmazó tevékenységet nem csak maga a bántalmazó ismétli, hanem mások is (bystanderek, kívülállók) újra meg újra. Például egy feltöltött bántó tartalmú képet többen megoszthatnak, továbbküldhetik másoknak így az ismétlődés helyett nagyobb körhöz jut el, szinte egy lavinát indítva el az áldozat ellen. Az erőegyenlőtlenség megjelenése sem tisztázott: Mitől lesz gyengébb az áldozat, mint a bántalmazója? A fizikai erőfölény a világhálón nem érvényesülhet, mint többlet a bántalmazó oldalán. Két fontos dologban több mégis a bántalmazó: az ICT-s képességeiben és az anonimitás is az ő oldalán jelenik meg, mint előny. Ybarra és Mitchell (2004) vizsgálataik során azt találták, hogy akik képzetebbek, több számítástechnikai ismerettel rendelkeznek, inkább használják ezeket a képességeiket szándékosan mások bántalmazására és hajlamosabbak a deviáns viselkedésre. Az anonimitás miatt még destruktívabb a cyberbullying, mint a tradicionális forma, mivel az áldozat nem tudja, kinek kell visszavágnia, kivel szemben kellene megvédenie magát, egy láthatatlan ellensége van, aki ellen nem is tud védekezni. A bántalmazó tudja, ki az áldozat, fordítva viszont nem. Ha mégis kiderül, ki volt a bántalmazó, az gyakran az áldozat közvetlen környezetéből valaki, így már a bántalmazás oka újra az fizikai/pszichológiai erőfölény lesz (Cetin et al., 2011; Slonje, Smith, Frisén, 2013).

Kwan és Skoric három fő vonást írtak le, amikor a cyberbullying-ot kutatták: a széles közönséget, az üzenet tartósságát és a bully anonimitását. Míg tradicionális bullying esetén csak egy kis csoport tanúja az 'eseményeknek', addig a cyberbullying esetén ismeretlenekhez is könnyen eljuthat minden, ami az áldozattal történik az ismerősök ismerősein keresztül, így egy nagyon széles szociális kör lesz tanúja a bántalmazott gyerek megalázásának. Így nehéz megküzdeni vele vagy akár kontrollálni az eseményeket, mind a zaklató, az eseményeket elindító gyerek, mind az áldozat számára (Cetin et al., 2011). A második vonás az internet hatalmas kapacitásához fűződik. A zaklatott gyerekekkel történtek sokáig fennmaradnak, elérhetők, kommentálhatók, a zaklató által feltöltött tartalmak letölthetők, és akár újra fel

lehet őket tölteni, így kikerül az eredeti bántalmazó tulajdonából, irányítása alól és így sokkal kisebb lesz az ő felelőssége, amit érezhet a történetek miatt. Harmadik vonásként az interneten elmosódnak a realitásban, a közvetlen szociális környezetben felállított pszichés falak (Chisholm, 2006 id. Kwan és Skoric, 2013), a személyes információk kiszolgáltatottá válnak, mint a jelszavak, telefonszám, főleg, ha ezeket naivan megosztják a fiatalok az idegenekkel való kommunikáció során (Hinduya és Patchin, 2009 id. Casas, Del Rey és Ortega-Ruiz, 2013). Sokan csinálnak 'álszemélyiségeket', hamis profilokat, amik által felismerhetetlenné válnak, viszont ezt kihasználva másoknak kárt okoznak (Kwan és Skoric, 2013).

A cyberbullying típusai

Ortega, Elipe, Mora-Merchan, Calmaestra és Vega két fő csoportra osztották a cyberbullyingot: telefon és internet által történő zaklatásra. Ez a felosztás a technika fejlődésével gyorsan elavulttá vált. Smith 7 fő lehetőség alapján osztotta típusokra az internetes bántalmazást: telefonhívások, sms, képek/videók, e-mail által történő zaklatás, chatszobákban, különböző oldalakon és chatelés közben történő bántalmazás. Willard 8 online cselekvést különböztetett meg, amik a cyberbullying-on belül megtörténhetnek, ide tartozik, amikor durva, vulgáris szavakat használnak egymás között, a zaklatás, befeketítés/rossz hírbe hozás, megszemélyesítés, kibeszélés, becsapás, kirekesztés, netes követés. Rivers és Noret (2010) a verbális zaklatás különböző típusait különböztették meg: fizikai erőszakkal való fenyegetés, abuzív/utálkozó üzenetek, gúnyneven szólítás, halállal való fenyegetés, szexuális tartalmú zaklatás, követelések, sértő üzenetek lánc, családot, baráti kapcsolatokat fenyegető üzenetek (Slonje et al., 2013). Lacey (2007) szerint a zaklató által használt 'eszközök' a chat, az ugratás, pletykák terjesztése, fizikai fenyegetőzés és a megalázás. Ponsford felmérése szerint, a lányok stratégiái közé tartozik, hogy titkokat osztanak meg, pletykákat terjesztenek, személyes támadást indítanak és a szexuális identitást támadják (Cetin et al., 2011).

A zaklatóvá válásnak külső és belső okai lehetnek. A belső okok a bosszú, unalom, féltékenység, egy „új személyiség” próbálgatása, érzelmek átirányítása az eredeti tárgyról az áldozatra. Külső motivációként a nem konfrontálódás vágyát látják a kutatók (Varjas, Talley, Meyres, Parris és Cutts, 2010 id. Slonje et al., 2013.) Li azt találta, hogy az iskolai környezet és a szocioökonómiai státusz is lehet a bántalmazók viselkedésének hátterében (Li, 2006). A bántalmazók sokszor nehezen észlelik a szociális információkat, gyengébb szociális képességeik vannak, más kutatók szerint pedig inkább olyanok válnak zaklatóvá, akiknek jó az EQ-juk és a szociális információfeldolgozásuk, ez segíti őket abban, hogy minél jobban

tudjanak másokat bántalmazni (Baughman, Dearing, Giammarco és Vernon, 2012). Az anonimitás „biztonsága“ miatt a bully úgy érezheti, hogy bármit megtehet, olyan szinten bántalmazhat, ahogyan akar, mivel nem korlátozzák a szociális normák (Cetin et al. , 2011). Casas és munkatársai a cyberbullying háttérében ugyanúgy megtalálták a normatív okokat, mint a tradicionális bántalmazás esetén, vagyis az áldozat egy kívülálló a közösségen belül, aki nem igényli társai társaságát, így válik áldozattá (Casas et al., 2013). A magyarázatok egy másik típusa a machiavellizmust látja a jelenség háttérében.

Első vizsgálat: Áldozattá/zaklatóvá válás a machiavellizmus, érzelmi intelligencia és a magányosság tükrében

A machiavellizmus és megjelenése a gyerekeknél

A machiavellizmust először a primatológiában írta le Byrne és Whiten a Machiavelliánus Intelligencia Hipotéziseként, ami szerint a csoportban élő főemlősök egymást használják fel céljaik eléréshez. Ide tartozó viselkedésekként írták le az együttműködést közös célok eléréséért, szövetségek formálását, a másoktól való tanulást, a megtévesztést és a manipulációt (Byrne és Whiten, 1988; Whiten és Byrne, 1997 id. Paál, 2011). A pszichológiai értelemben vett machiavellizmussal Christie és Geis foglalkoztak, akik úgy ismertették a machiavellizmust, mint olyan világnézetet, illetve viselkedési stratégiát, amelyben más emberek a saját célok eléréséhez szükséges eszközként játszanak szerepet (Wilson, Near és Miller 1996; Wilson, Near és Miller, 1998). A magas machiavellizmus pontszámmal rendelkező emberek számára a saját érdek az első, a másik embernek okozott kár nem jelent számukra visszatartó erőt a céljaik elérésében (Jones és Paulhus, 2009 id. Paál, 2011; Wilson et al., 1996). A machiavelliánus személyek jellemzője az alacsony bizalom mások iránt és az érzelmileg hideg, profit-orientált döntéshozó stratégiák. A machiavelliánus világnézetre jellemző a cinizmus, gyanakvás, az amorális, etikátlan cselekedetek, manipulatív tendencia és az alacsony empátia. Úgy gondolják, hogy „a cél szentesíti az eszközt”, ez egy realista, anyagi szempontokra koncentráló felfogás részükről. Az emberekkel, az emberiséggel kapcsolatban nincsenek illúzióik (Gunnthorsdottir et al., 2002 id. Paál, 2011). Úgy gondolják, ha ők nem használnak ki másokat, mások majd ki fogják őket. Nem gondolkoznak közösségben és másokat akadályozó tényezőnek tekintenek (Wilson et al., 1998). Interperszonális kapcsolataiban gyanakvás jellemzi őket, másokról negatív előfeltételezéseik vannak, viszonzás hiánya jellemző rájuk. Emocionálisan hűvösek, interperszonális közelség esetén averziót élnek át, rövid távú intim kapcsolataik vannak, a szituációk érzelmi tartalmától távol tudnak maradni (Paál, 2011). Viselkedési taktikaik közé tartozik a manipuláció és a csalás. A manipulációik során azt használják, ki hogy a másik jobbnak tartja magát, mint amilyen valójában (McIlwain, 2003 id. Paál, 2011). A normák (mind a külső, mind az internalizált formában megjelenő) kevés szerepet játszanak gondolkozásukban, viselkedésükben, ennek ellenére nem lehet teljes egyenlőséget tenni a machiavellizmus és a másoknak ártani akarás között (Paál, 2011). Nachamie dolgozta ki 1966-ban a Kiddie Machot, amelynek segítségével a gyerekeknél mérte a machiavellizmust. Ebben a tesztben magas pontszámot elérő gyerekeknél az empátia és a proszociális tendencia alacsony szintjét találták

és azt, hogy hajlamosak a bullying-ban való részvételre (Slaughter, 2011; Sutton, 2003; Sutton, 2001 id. Paál, 2011). Repacholi szerint a magas machiavellizmus pontszámmal rendelkező gyerekek inkább kétarcú szereplői a környezetüknek, mivel a többiek egyszerre találják őket vonzónak és taszítják el őket maguktól. Szerinte a machiavellista gyerek kettős stratégiát folytat a saját érdekének véghezviteléhez: ha kell, együttműködik, ha arra van szüksége, manipulál, verseng a társaival (Paál, 2011).

A machiavellizmus és a bullying kapcsolata

Baughman és munkatársai (2012) kutatásaik rámutattak, hogy az indirekt bullying-ban részt vevő kamaszok magasabb machiavellizmus pontszámmal rendelkeznek, jobban elfogadják az agressziót és a manipulációt, mint eszközt a státusz eléréséhez. Ezek a gyerekek a kognitív empátiában is magasabb pontszámot értek el, de csak akkor, ha emellett alacsony proszociális viselkedést mutattak. Sutton és Keogh (2000) a kapcsolati agresszió és a machiavellizmus kapcsolatának kutatásakor azt találták, hogy a machiavellisták a pletykaterjesztést és a szociális kirekesztést használták, hogy másokkal szemben bántalmazóként lépjenek fel, de eközben igyekeztek szociálisan sikeresek is lenni.

Andreou (2004) három csoportot különböztetett meg a bullying résztvevőiként: tisztán áldozatokat és bántalmazókat és olyanokat, akik áldozatként és zaklatóként is részt vesznek a történetekben. A csoportok között a machiavellizmus alapján keresett eltéréseket, ennek mérésére a Kiddie Mach-ot használta a kutatásában. A bántalmazóknál machiavellista attitűdöket talált, míg a bully/victim csoportnál azt találta, hogy a machiavellizmus az a vonás, amiben jól láthatóan eltér a másik kettő csoporttól. A bully/victim csoportnál a machiavellizmus szorongó, aggodást kifejező dimenzióival talált összefüggést, nem a manipulatív összetevőivel, ezek a gyerekek hajlanak arra, hogy másokat és magukat is negatívan értékeljék. Fiúknál a bántalmazó és az áldozati szerep is összefüggésben van a teljes machiavellizmus pontszámmal és az 'Emberi természetbe vetett hit hiánya' faktorrall. Azért lehetnek érdekelték a cyberbullying-ban, mert névtelenek maradhatnak, mégis piszkálódhatnak, kiélhetik a trükkös természetüket és áskálódhatnak, ugyanis a cyberbullying inkább a kapcsolati agresszió alapul (Andreou, 2004).

A bullying és az érzelmi intelligencia kapcsolata

Néhány kutatás (Mavroveli, Sánchez és Ruiz, 2011; Kokkinos és Kipritsi, 2012; Lomas, Stough, Hansen és Downey, 2012) a tradicionális bullyingot és a cyberbullyingot az érzelmi intelligenciával kapcsolatos magyarázatok segítségével próbálták megérteni.

Az érzelmi intelligencia különböző megközelítései

Az érzelmi intelligencia Salovey és Mayer (1990) definíciója szerint „az érzelmi információ észlelésének, kifejezésének, felhasználásának és irányításának azon képessége, amely elősegíti a személy fejlődését”. Az ő modelljük egy képesség-alapú modell, amely az érzelmi intelligencia kognitív komponenseire helyezi a hangsúlyt. Eszerint a következő képességek tartoznak az EQ-hoz: az érzelmek észlelése és kifejezése, az érzelmek integrálásának képessége, az érzelmek megértésének, és az érzelmi tudás alkalmazásának képessége, az érzelmek szabályozásának képessége. Oláh Attila (2005) szerint az érzelmi intelligenciát, mint centrális képességet az érzelmek felismerésének, megkülönböztetésének és tudatosításának képessége, a saját érzelmi állapotunk és megnyilvánulásaink szabályozásának képessége, a másoktól jövő érzelmi jelzések detektálásának képessége, és mások érzelmi viselkedésbeli megnyilvánulásainak kezelésére való képesség alkotják. (Nagy, 2010)

Egy másik elméletcsoport szerint az érzelmi intelligencia mentális képességek, személyiségjellemzők, motivációs faktorok, társas kompetenciák együtteseként értelmezhető. Az elméletalkotók közül kiemelkedik Bar-On, aki szerint „az érzelmi intelligencia azon érzelmi, személyes és társas kompetenciák valamint készségek együttese, amelyek hozzájárulnak ahhoz, hogy az egyén eredményesen küzdjön meg környezete követelményeivel”. Szerinte öt alkotóeleme van az érzelmi intelligenciának: intrapersonális EQ, interperszonális EQ, alkalmazkodó EQ, stresszkezelő EQ és az általános hangulati EQ. (Nagy, 2010) Goleman elmélete szerint az EQ összetevői az önismeret, önuralom, kitartás, empátia, társas kapcsolatokban való jártasság. (Nagy, 2010)

Az EQ hozzájárul a pozitív kapcsolatokhoz, szociális sikerességhez, segít mások érzelmeinek felismerésében, viselkedésük magyarázatában. Ettől lesznek támogató szociális kapcsolataink, barátaink, ennek segítségével veszünk részt a szociális interakciókban, a társas környezetben. (Barlow, Qualter, Stylianos, 2010)

Hogyan befolyásolja az érzelmi intelligencia a bullyingba való bevonódást? Milyen további rizikófaktorok vannak hatással az áldozattá/zaklatóvá válásra?

Mavroveli, Sánchez és Ruiz (2011) az önbeszámoló alapján felmért bullying-ba való bevonódás és az érzelmi intelligencia között negatív összefüggést találtak. Ugyanerre az eredményre jutott Kokkinos és Kipritsi (2012) amikor az indirekt és a direkt bullying esetén is negatív kapcsolatot találtak az érzelmi intelligenciával. Egy ausztráliai vizsgálat során Lomas, Stough, Hansen és Downey (2012) arra a következtetésre jutottak, hogy bullying esetén, ha képtelen megérteni mások érzelmeit, nem érti tetteinek következményeit sem, így ez lehet a bullying és az EQ közötti negatív kapcsolat mögött (Baroncelli és Ciucci, 2014).

Az alacsony énhatékonyság érzés, alacsony empátia, az alacsony pszichoszociális jóllét és a rossz iskolai környezet növelik a valószínűségét, hogy valaki bántalmazóként fog viselkedni az interneten, vagy áldozatul esik a cyberbullying-nak (Pieschl, Porsch, Kahl és Klockenbusch, 2013). Egy Hong Kong-i kutatás rámutatott, hogy a cyberbullyingban való részvételt valószínűsíti az empátia és az iskolához tartozás érzés hiánya. Ha a tanuló kevésbé érzi magát odatartozónak, növeli a bántalmazó viselkedés megjelenésének valószínűségét, nagyobb empátiás készség esetén a diák nagyobb valószínűséggel esik áldozatul az interneten (Wong, Chan, Cheng, 2014). Schultze-Krumbholz és Scheithauer (2009) kutatásai, miszerint, mind a bántalmazó, mind az áldozat alacsonyabb empátiaszinttel rendelkezik, mint a cyberbullying-ba nem bevonódó gyerekek. Továbbá Steffgen, König, Pfetsch és Melzer (2011) kutatásaiban a zaklatóként viselkedő gyerekek kevesebb pontot érnek el az empátiára vonatkozó feladatok során, mint a neten nem bántalmazó gyerekek.

A fiatalok azért használhatják a technológiai eszközöket, hogy ne érezzék magukat egyedül, csökkentsék a magányosság érzését azáltal, hogy az internet segítségével kommunikálnak másokkal (Sahin, 2012). A cybertérben megjelenő zaklató viselkedés és a magányosság között nem találtak a kutatások során szignifikáns kapcsolatot, csak az áldozatoknál. A Magányosság Skálán elért magas pontszám és a cyberbullying-ba áldozati szerepben bevonódás között találtak a korábbi vizsgálatok során szignifikáns kapcsolatot (Patchin és Hinduja, 2008; Ybarra, 2004 id. Sahin, 2012). Az áldozatok boldogtalanok, és nehezen alkalmazkodnak, ezért lehet szoros kapcsolat az áldozattá válás és a magányosság között. Arra használják a magányosságra hajlamosak a mobilt és az internetet, hogy elzárkózzanak a körülöttük lévő szociális környezettől, a magányos áldozatoknak rossz tapasztalataik vannak a kortársaikkal. Ezáltal a magányosság és a megnövekedett internethasználat megteremti a teret a cyberbullying-nak (Sahin, 2012).

A machiavellizmus és az érzelmi intelligencia kapcsolata

A korábbi kutatásokat összefoglalva azt mondhatjuk, hogy a machiavellizmus negatívan korrelál az érzelmi intelligenciával, az EQ pedig negatívan korrelál a magányossággal (Saklofske, Austin és Minski, 2003; Slaski és Cartwright, 2002 id. Austin, Farelly, Black és Moore, 2007). A machiavellizmus negatív kapcsolatban van azzal, hogy valaki képes mások érzelmeit olvasni, valamint pozitívan korrelál az alexitímiával, vagyis a machiavelliánus stratégiát folytatók nem képesek mások érzelmi állapotait helyesen észlelni, sem átérezni (Simon, Francis és Lombardo, 1990; Wastell és Booth, 2003 id. Austin et al., 2007). A machiavellizmus vonás negatív korrelációja az interperszonális EQ-val, azt jelenti, hogy nem sikeresek az interperszonális kapcsolataikban, illetve hiányzik belőlük a szociális közeghez való alkalmazkodás képessége (Austin et al., 2007).

Miközben más kutatások azt állítják, hogy a machiavelliánus stratégia részeként az érzelmi intelligenciát használják, mint mások manipulálásának eszközét. (Carr, 2000; Paál és Bereczkei, 2007 id. Barlow, Qualter, Stylianou, 2010)

A kutatás célja, hipotézisek:

Az első kutatásomban arra voltam kíváncsi, hogy a machiavellizmus, az érzelmi intelligencia és a magányosság hogyan befolyásolják azt, hogy ki válik a cyberbullying áldozatává illetve kiből lesz az interneten zaklató.

Hipotézis 1: Első hipotézisem szerint a magányosabb, alacsonyabb érzelmi intelligenciával rendelkező diákokból válik az interneten zaklató. Ha a diák magányos és emellett magas az érzelmi intelligenciája, feltételezésem szerint ebben az esetben inkább a cyberbullying áldozatává válik.

Hipotézis 2: A magas machiavellizmus értékkel rendelkező diákokból válhatnak az interneten zaklatókká emellé alacsonyabb érzelmi intelligenciával rendelkeznek.

Hipotézis 3: Aki az interneten bántalmaz másokat, önmaga is nagyobb valószínűséggel válik a cyberbullying áldozatává.

Vizsgálat:

Résztvevők:

A kutatásban való részvétel előzetes kritériuma az volt, hogy a gyerekek 7-8.-as vagy 9-10.-es tanulók legyenek. Az nem volt kizáró tényező, hogy milyen fajta iskolában tanulnak. A teszteket 93 diákkal vettem fel a keszthelyi Vajda János Gimnázium 7. A, 9. C, 9. D osztályainak tanulóival, 28 fiúval és 65 lánnyal, akik 12-16 évesek voltak, az átlagéletkoruk 14, 57 év volt.

Eszközök:

A diákoknak egy kérdőívcsomagot kellett kitölteni, aminek az elején általános kérdésekből álló részt tartalmazott, ahol meg kellett adniuk a nemüket, korukat, lakóhelyüket, tanulmányi átlagukat, a matematika, magyar, történelem és fizika félévi osztályzataikat, szüleik iskolai végzettségét, majd néhány internet használatra vonatkozó kérdést kellett kitölteniük, hogy melyik közösségi oldalt milyen gyakran látogatják, és hogy hétköznapi illetve hétvégén mennyi időt töltenek az internet használatával.

Ezután egy Kiddie Mach tesztet kellett kitölteniük, amit Christie és Geis dolgozott ki 1970-ben, 20 itemből áll és ezek három faktorba rendeződnek: tisztességtelenség, bizalmatlanság, az emberi természetbe vetett hit hiánya. A 2, 4, 6, 9, 10, 11, 14, 16, 17 és 19-es tételek nem Mach-okra vonatkoznak, így fordított tételek. Ötfokozatú skálán kellett megadniuk a válaszaikat, ahol 1=egyáltalán nem értek egyet, 2=inkább nem értek egyet, 3=semleges, 4=inkább egyetértek, 5=teljes mértékben egyetértek lehetőségek közül választhattak. A tételek négy faktorba rendeződnek: az emberi természetbe vetett hit hiánya (2,14,11,16 és 17), manipuláció (1,3,15,12 és 5), tisztességtelenség (19,6,18,7 és 4) és bizalmatlanság (20,9 és 10), a 13-as és a 8-as tételek kimaradtak a faktorokból az analízis során. A Cronbach-alfa értéke 0,675.

Majd a magányosságra vonatkozó kérdőívet töltötték ki, amit Asher állított össze eredetileg és már magyarra fordított formában elérhető volt az intézetben a Children's Loneliness Questionnaire (CLQ). A válaszokat ötfokozatú Likert-skálán kellett megadni, ahol 1=mindig igaz rám, 2=általában igaz rám, 3=néha igaz rám, 4=nagyon ritkán igaz rám, 5=egyáltalán nem igaz rám. A tesztben a 2, 5, 7, 11, 13, 15, 19 és a 23 itemek töltőitemek

voltak. A 3, 6, 9, 12, 14, 17, 18, 20, 21 és 24 itemek pedig fordítottak voltak. A Cronbach-alfa értéke 0,97.

Ki kellett tölteniük még a Nagy Henriett, Oláh Attila és G. Tóth Kinga által kifejlesztett Érzelmi intelligencia és szociális kompetencia feladatok a 10-15 évesek számára című EQ-tesztet, ahol a feladatokat, képeket projektor segítségével kivetítettem és a megoldó lapon pedig a helyes megoldásokat x-szel kellett jelölniük.

Végül a Cetin, Yaman, Peker által kifejlesztett cyberbullying kérdőívet kellett kitölteniük, ami kétszer 19 itemből állt, az eredeti angol tesztben volt három, a szexuális zaklatásra vonatkozó tétel is, de a fordításba már nem tettük bele ezeket az itemeket az iskola kérésére. Az első 19 item arra vonatkozik, hogy ő maga zaklató-e az interneten, míg másodszor a 19 item arra vonatkozik, hogy áldozatává vált-e a cyberbullying-nak a kitöltő. A válaszaikat ötfokozatú skálán kellett megadniuk, ahol 1=soha, 2=ritkán, 3=alkalmanként, 4=gyakran, 5=mindig. Az itemek három faktorba rendeződtek: a netes hamisítás faktorba tartozott a 13-19 itemek, a netes verbális bullying kategóriába tartozott az első hét item, a személyazonosság elrejtésére pedig a 8-12. itemek vonatkoztak. A Cyberbully Kérdőív esetén a Cronbach-alfa 0,599, míg a Cybervictim Kérdőív esetén 0,854.

Eljárás menete:

A hipotézisek megfogalmazása után összegyűjtöttem a szükséges teszteket. A teszteket az eszközök részénél felsorolt sorrendben töltöttem ki a diákokkal.

Eredmények:

Az összegyűjtött adatok elemzéséhez az IBM SPSS Statistics 20-as verzióját használtam. A statisztikai elemzés lefuttatása előtt a fordított tételek a Kiddie Mach és a Magányosság Kérdőív esetén a program segítségével megfordításra kerültek.

Először a használt tesztek reliabilitásának vizsgálata történt: A Mach-teszt Cronbach-alfa értéke 0,675. A cyberbullying teszt zaklatóvá válásra vonatkozó részének (a továbbiakban Cyberbully Kérdőív) reliabilitásértéke: Cronbach-alfa= 0,599. A cyberbullying teszt áldozattá válás részénél (a továbbiakban Cybervictim Kérdőív) a Cronbach-alfa értéke 0,854. A Magányosság Kérdőív Cronbach-alfa értéke pedig 0,97 lett.

1. A machiavellizmus kapcsolata a cyberbullyinggal

A változókkal először Pearson-féle korreláció került elvégzésre, aminek eredményeit a következő táblázatok fogják összefoglalni. Ezek közül a legfontosabb eredmények, hogy a machiavellizmus pozitív kapcsolatot mutat a verbális cyberbullyinggal, a hamisítással, valamint a teljes Cyberbully Kérdőívvel, vagyis a machiavelliánus stratégiát folytatók bántalmazóként vonódnak be a cyberbullyingba. Negatív irányú a kapcsolat a machiavellizmus és az érzelmi intelligencia között, továbbá pozitív kapcsolat van a machiavellizmus és a verbális cyberbullyingban áldozattá válás között. Ebből látható, hogy a magas machiavellizmus pontszámmal rendelkezők a verbális cyberbullyingnak áldozatul esnek, valamint nem rendelkeznek magas érzelmi intelligenciával.

	Félévi átlag	Internet hétköznapi	Internet hétvégén	Verbális cyberbullying	Hamisítás	Verbális zaklatás áldozata	Cyberbully	EQ
MACH	-0,278**	0,265**	0,228**	0,469**	0,364**	0,235**	0,384**	-0,202*

Táblázat1: Pearson-féle korreláció szignifikáns eredményei (**:p<0,05; *:p<0,1) a Kiddie Mach, a Cyberbullying Kérdőív (Verbális cyberbullying, Hamisítás, összpontszám), valamint a Cybervictim Kérdőív (Verbális zaklatás áldozata) faktorai, az érzelmi intelligencia, az internethasználat és a félévi átlag esetén.

2. Az internethasználat, az érzelmi intelligencia, az áldozattá/zaklatóvá válás közötti kapcsolatok

Az érzelmi intelligencia és a félévi átlag között pozitív irányú kapcsolat van, $r = 0,318$, $p < 0,05$. A Google+ és a netes verbális zaklatás között pozitív kapcsolat van, $r = 0,207$, $p < 0,05$ és a Twitter is pozitívan korrelál a verbális netes zaklatással: $r = 0,242$, $p < 0,05$, ezek szerint a diákok a Google+-t és a Twitter-t használják a cyberbullying színteréül.

A cyberbully és a hétköznapi internethasználat között pozitív irányú kapcsolatot találtam, $r = 0,232$, $p < 0,05$; ill. a cybervictim és a hétvégi internethasználat közötti kapcsolat is pozitív, $r = 0,259$, $p < 0,05$, vagyis a zaklatók inkább hétköznapi, míg az áldozatok inkább hétvégén interneteznek.

3. Az érzelmi intelligencia és a cyberbullying, valamint cybervictim faktorok közötti kapcsolat

A második táblázatban összefoglalt eredmények közül a legfontosabb, hogy az érzelmi intelligencia és a verbális zaklatás között negatív irányú a kapcsolat ($r=-0,220$, $p<0,05$), valamint a verbális zaklatás áldozatává válók és az érzelmi intelligencia is negatív összefüggést mutatnak ($r=-0,225$, $p<0,05$). Továbbá a hamisítással is negatív kapcsolatban van az EQ ($r=-0,278$, $p<0,05$), a zaklatók és az érzelmi intelligencia közötti kapcsolat szintén negatív ($r=-0,228$, $p<0,05$).

	Félévi átlag	EQ	Személyazonos- ság elrejtése	Hamisítás	Verbális zaklatás áldozata	Szem.azonosság elrejtésének áldozata	Netes hamisítás áldozata
Verbális zaklatás	-0,259	-0,220	0,047	0,573	0,388	0,301	0,388
Szem.azonosság elrejtése	0,010	0,051			0,245		
Hamisítás	-0,168	-0,278	0,093			0,243	0,415
Verbális zaklatás áldozata	-0,194	-0,225	0,245	0,300		0,651	0,690
Szem.azonosság elrejtésének áldozata	-0,148	-0,073	0,375	0,243	0,651		0,66
Hamisítás áldozata	-0,245	-0,192	0,290	0,415	0,690	0,662	
Cyberbully	-0,206	-0,228	0,444	0,820	0,437	0,422	0,504
Cybervictim	-0,223	-0,195	0,326	0,369	0,905	0,832	0,901

Táblázat2: Pearson-féle korreláció eredményeit bemutató táblázat a Cyberbullying Kérdőív összpontszámával, valamint a faktoraival: Verbális zaklatás, Személyazonosság elrejtése, Hamisítás, a Cybervictim Kérdőív összpontszámával és faktoraival: Verbális zaklatás áldozata, Személyazonosság elrejtésének áldozata, Hamisítás áldozata, az érzelmi intelligenciával és a félévi átlaggal. A szignifikáns értékek kerültek kiemelésre.

4. Mik az interneten áldozattá válást befolyásoló tényezők?

Lineáris regresszió analízis arra vonatkozóan, hogy az áldozattá válást mely tényezők befolyásolják a következő változók közül: a szülők iskolai végzettsége, a félévi átlag, az érzelmi intelligencia, a machiavellizmus, a magányosság és a cyberbullying három faktora: a netes verbális zaklatás, a személyazonosság elrejtése és a netes hamisítás. A vizsgált változók közül a Stepwise módszer segítségével végül három változó maradt benne a regressziós modellben, amelyek a leginkább hatással vannak az áldozattá válásra: hétfélig internethasználat, netes verbális zaklatás és a személyazonosság elrejtése: $F(3,75)=10,797$, $p<0,05$.

5. Mik az interneten bántalmazóvá válást befolyásoló tényezők?

A második lineáris regresszió analízis segítségével a zaklatóvá válást befolyásoló változókat kerestük a szülők iskolai végzettsége, az internethasználat hétvégén/hétköznap, félévi átlag, Cybervictim Kérdőív összpontszáma, a machiavellizmus, magányosság, érzelmi intelligencia közül. A Stepwise módszer eredménye szerint a machiavellizmus és az interneten áldozattá válás (Cybervictim Kérdőív összpontszáma) befolyásolják a leginkább a zaklatóvá válást: $F(2,75)=20,072$, $p<0,05$.

6. Van - e különbség az alacsony, közepes és magas machiavellizmus pontszámmal rendelkezők között a cyberbullying-ba való bevonódás, magányosság, érzelmi intelligencia tekintetében?

A Mach csoportokon lefuttatott leíró statisztika megmutatta, hogy a kérdőíven elért átlagpontszám 52 pont volt, a szórás 8 pont, így a magasabb értékű machiavellizmus csoportot 60 ponttól definiáltuk, az alacsony machiavellizmus csoportot pedig 44 ponttól. Az így kialakult három machiavellizmus csoporton egy többszemponos független mintás varianciaanalízis került lefuttatásra post hoc Bonferroni elemzéssel kiegészítve. A csoportok között szignifikáns eltérés van a cyberbullying verbális zaklatás és netes hamisítás, a cyberbully összesített eredményeinek tekintetében. Az eredményeket a következő táblázat foglalja össze:

A vizsgált változók:	Szabadságfok (df) érték:	F értéke:	Szignifikancia érték:
Félévi átlag	2, 91	2,495	0,088
EQ	2, 92	2,111	0,127
Verbális zaklatás	2, 92	6,297	0,003
Személyazonosság elrejtése	2, 90	0,235	0,791
Hamisítás	2, 91	4,660	0,012
Verbális zaklatás áldozata	2, 92	0,175	0,840
Szem.azonosság elrejtésének áldozata	2, 91	0,490	0,614
Hamisítás áldozata	2, 92	1,453	0,239
Cyberbully	2, 89	4,797	0,011
Cybervictim	2, 91	0,328	0,721
Magányosság	2, 89	2,669	0,075

Táblázat3: A magas, közepes és alacsony machiavellizmus csoportok közötti különbségeket vizsgáló többszemponos független varianciaanalízis eredményeit bemutató táblázat. A szignifikáns értékek kiemelésre kerültek.

A post hoc elemzés eredményeiben a verbális zaklatóvá válás tekintetében volt szignifikáns eltérés az alacsony és magas, ill. a középértékes és magas machiavellizmus pontszámmal rendelkezők között, ugyanez az eredmény az összesített cyberbully esetén is. A neten hamisító cyberbully faktor tekintetében az alacsony és magas machiavellizmus pontszámmal rendelkezők között talált szignifikáns eltérést a program és közel szignifikáns az eltérés a magas és középértékkel machiavellisták között is. Nincs a különböző csoportok között szignifikáns eltérés a félévi átlag, az érzelmi intelligencia, a Cyberbullying Kérdőív személyazonosságát elrejtő zaklatás tekintetében. Az áldozattá válás három faktorában és a magányosságban sem talált post hoc elemzés szignifikáns különbséget.

Megvitatás:

A hétfégi és hétköznapi internethasználat negatív hatással van a tanulmányi eredményre. A jobb tanulmányi átlaggal rendelkezők jobban teljesítettek a képesség alapú érzelmi intelligencia teszten. A magas machiavellizmus pontszámmal rendelkezők, internetes verbális zaklatók és hamisítás áldozatai is gyengébb tanulmányi eredményekkel rendelkeznek, ami egybehangzik a korábbi vizsgálatok eredményeivel, vagyis hogy a cyberbullying negatív hatással van mind az áldozatok, mind a zaklatók tanulmányi eredményeire (Slonje, Smith és Frisén, 2013).

A zaklatókra jellemzőbb a hétköznapi internethasználat, míg az áldozatok inkább hétfégén interneteznek. A magas machiavellizmus pontszámmal rendelkezők hétfégi és hétköznapi internethasználata is magas. Ahogy azt már korábban más kutatók is felfedezték, a machiavellianus stratégiát folytatók az internet segítségével juthatnak számukra fontos információkhoz és irányíthatják szociális hálójukat (Abell és Brewer, 2014).

Az első hipotézisben megfogalmazott állítást, miszerint az alacsonyabb érzelmi intelligenciával rendelkező, magányosabb diák az interneten abuzív viselkedést mutat, részben igaznak bizonyult. Ugyanis a kutatás eredményeiből látható, hogy az alacsonyabb érzelmi intelligenciával rendelkező diákok bántalmazóként viselkednek az interneten. Az eredmények alapján a verbális cyberbullying-ba és az internetes hamisításba vonódnak be zaklatóként. Ez konzisztens más kutatásokkal is, ahol ugyanezt az eredményt kapták. A cyberbullying esetén nincs szükségük a képesség alapú érzelmi intelligenciára, mivel nem kell olvasniuk az áldozat reakcióját, nem is látják azt. Sokkal fontosabb a vonás jellegű érzelmi intelligencia számukra, amivel anticipálni tudják ezt a reakciót (Baroncelli és Ciucci, 2014).

A verbális zaklatás áldozatai is alacsonyabb érzelmi intelligenciával rendelkeznek. Ez alapján nem igazolódtott a hipotézisem, hogy a magasabb érzelmi intelligenciával rendelkezők válhatnak áldozattá. Ez nyilvánvaló is lehet, hiszen a magasabb érzelmi intelligenciával rendelkezőknek nincs problémájuk a társas közegben való részvétellel. Az alacsonyabb érzelmi intelligenciával rendelkező diákok nem tudnak részt venni az osztálykommunikációban, nem érzékeli, mások hogyan vélekednek róla, ha társai negatívan reagálnak az ő közeledésére vagy megnyilvánulásaira, ezért társai kinézhetik maguknak az offline közegben és online pedig bántalmazhatják (Sahin, 2012). A magasabb érzelmi intelligenciával rendelkező diákok, ha magányosabb, inkább a különc kategóriába tartozhat, akit társai nem bántanak (Dambach, 2001).

Azt a hipotézisemet, miszerint a magasabb machiavellizmus pontszámmal rendelkezők válnak az interneten zaklatóvá, az eredmények alátámasztják. A verbális zaklatásban és internetes hamisításban (fényképek, videók hamisítása, feltöltése) vesznek részt és nem rejtik el személyazonosságukat a cyberbullying során. A magas machiavellizmus pontszámmal rendelkezők a korábbi vizsgálatokban is a szociális körük, dominanciájuk növelésére használták a közösségi oldalakat, valamint a szociális kapcsolataik manipulálására, mások kihasználására (Abell és Brewer, 2014). Andreou is pozitív kapcsolatot talált korábban a magasabb machiavellizmus pontszámmal rendelkező gyerek és a bullying viselkedés között. Korábbi vizsgálatokban is arra a következtetésre jutottak, hogy a magas machiavellizmus pontszámmal rendelkezők azért lehetnek érdekeltek a cyberbullyingban, mivel itt kiélhetik a manipulatív tendenciáikat, játszhatnak egymás ellen másokat, mivel a cyberbullying kapcsolati agresszió alapul inkább (Andreou, 2004; Baughman, Dearing, Giammarco s Vernon, 2012; Kerig és Stellwagen, 2010). A cyberbullying esetében is erről lehet szó, mivel nem rejtik el személyazonosságukat, így róluk nyilvánvaló, hogy az interneten abuzív tevékenységet folytatnak. Ezzel a tevékenységgel az offline kapcsolataikban való sikerességüket, dominanciájukat növelhetik és használhatják ki az előnyöket, amiket mások manipulálásával használhatnak offline státuszuk emelésére.

Akik a neten verbálisan zaklatnak, a hamisítás terén is tevékenykednek és maguk is nagyobb valószínűséggel válnak áldozattá az eredmények alapján.

A harmadik hipotézis is teljesült, miszerint a netes zaklatók gyakran maguk is áldozatok és akár fordítva is történhet, az áldozatok vághatnak vissza bántalmazó viselkedés segítségével. Korábbi kutatásokban is eredményül született, hogy a cyberbullying esetén

gyakori az a jelenség, hogy a bántalmazó és áldozat szerepe nem választható el (Baroncelli és Ciucci, 2014; Cetin et al., 2011; Slonje et al., 2013).

A magányosság nincs hatással az áldozattá, illetve zaklatóvá válásra. A hipotéziseim magányosságra vonatkozó feltételezései tehát nem igazolódtak az eredmények alapján.

A diákok által látogatott oldalak nem befolyásolták különösebben, milyen területen válnak zaklatóvá vagy áldozattá. A vizsgált osztályokban a Google+ és a Twitter bizonyultak a verbális zaklatás színhelyének, de ez az eredmény lehetséges, hogy más osztályokban más közösségi oldalon történik. Az is lehetséges, hogy a diákok azért itt viselkednek abuzív módon, mivel ezeken az oldalakon könnyebb talán névtelenül maradni és kevésbé ismertek. Viszont a többi vizsgált oldallal (Facebook, Tumblr, MySpace) nem volt szignifikáns kapcsolatban egyik faktor sem.

A cybertérben zaklató viselkedés megjelenését tehát az eredmények alapján a magas machiavellizmus pontszám és alacsony érzelmi intelligencia és az áldozattá válás predikálják. Az áldozattá válást pedig, ha valaki korábban maga verbálisan zaklató módon viselkedett, illetve elrejtette személyazonosságát. Az alacsony érzelmi intelligencia pedig mind a verbális zaklatókra, mind a verbális zaklatás áldozataira jellemző volt.

A vizsgálat hátránya, hogy minden változót kérdőívekkel vizsgáltunk, amik nem mutatják a résztvevők tényleges reakcióit, mivel nagyon statikusak és csak merev válaszlehetőségeket tesznek lehetővé a kérdőívek. A cyberbullying esetén megfelelőbb lenne tényleges szituációkkal is felmérni a reakciókat a különböző cyberbullying események hatására, ebben az irányban lehetne folytatni a kutatást a machiavellizmus és cyberbullying kapcsán.

Második vizsgálat: A cyberbullying és a machiavellizmus kapcsolata a Facebook-on megjelenő viselkedés tükrében

A Facebook, mint potenciális helyszín az internetes zaklatók számára

A második vizsgálat célja volt, hogy egy specifikus közösségi oldalhoz kapcsolódóan vizsgálhassuk a cyberbullying jelenségét. A Facebook-ot Magyarország lakosságának fele (5 millió fő) használja, ennek 13%-a a 13 és 18 év közötti korosztály. Kwan és Skoric (2013) rámutattak, hogy ennek a közösségi oldalnak a felülete sok eszközt biztosít zaklatók számára: kép/video feltöltés, kommentelés, privát üzenetek küldése, csoportos események szervezése, csoportok létrehozása, azokhoz való csatlakozás. Korábbi kutatásokban arra az eredményre jutottak, hogy a Facebook-használat intenzitása, valamint a Facebook rizikós használata összefüggnek a Facebook-on megjelenő bullying-gal (Ellison, Steinfeld és Lampe, 2007 id. Kwan és Skoric, 2013). Kwan és Skoric (2013) eredményei alapján a leggyakoribb zaklatási forma a bántó üzenetek küldése volt, valamint nevetség tárgyává tették az áldozatot, a kevésbé gyakori „eszközök” közé tartozott a Facebook-on történő fenyegetés, titkok megosztása, csoportból való kizárás. Továbbá nem találták a gyakori esetek között a személyazonosság elrejtését és mások privát profiljának feltörését sem (Kwan és Skoric, 2013).

Mire is lehet használni a Facebook-ot?

Egyes vizsgálatokban különböző Facebook profilok vonásait nézték meg, a fiatalok szelf-reprezentációs stratégiáit, továbbá azt vizsgálták, hogy ezek mennyire vannak arra hatással, kiből lesz áldozat az interneten. A 15-24 éves korosztályban vizsgáldták és azt találták, hogy a több ismerős, mások követése, nagyobb aktivitás (több információt, képet stb. osztottak meg az oldalon) növelte az áldozattá válás valószínűségét, mivel ez által a többi felhasználó számára sokkal láthatóbbak voltak. A kutatásuk korlátjának tartották, hogy azt a fajta aktivitást nem vizsgálták, amikor a személyek mások posztjait like-olja, illetve mások „üzenőfalán” oszt meg tartalmakat (Dredge, Gleeson és Garcia, 2014).

További vizsgálatok azt mutatják, hogy az emberek a Facebook-ot használják arra, hogy növeljék kapcsolati tőkéjüket, itt tesznek eleget a szociális szükségleteik ápolásának, valamint monitoroznak másokat, akik az ő szociális csoportjukhoz tartoznak (Wilson, 2012 id. Garcia és Sikström, 2013).

Machiavelliánusok a Facebook-on

A Facebook lehetővé teszi a kapcsolatok manipulálását, mások kihasználását. A machiavelliánus stratégiával kapcsolatos kutatások során azt találták, hogy az ő Facebook aktivitásuk énközpontú, nem kooperatív (Li, 2007; Rosenberg és Egbert, 2011 id. Abell és Brewer, 2014). Felnőttekkel végzett vizsgálatok során arra jutottak, hogy a Facebook-ot arra használják, hogy manipuláljanak másokat, növelni akarják kapcsolati rendszerük méretét (Abell és Brewer, 2014). Vajon a fiatalabb korosztályban a magas machiavelliánusok körében megjelenő cyberbullying is ezt a célt szolgálhatja? Ez lehet az oka, hogy nem rejtik el a személyazonosságukat a zaklatás során?

Ezekből a vizsgálatokból, eredményekből kiindulva szerettem volna a Facebook-kal kapcsolatban folytatni a második kutatást. Nem találtam továbbá olyan korábbi kutatást, ami konkrét szimulált események illusztrálásával próbálta volna vizsgálni a cyberbullying-ot, csak önbeszámolós, interjú, ill. kérdőíves kutatásokra volt példa korábban.

A kutatás célja, hipotézisek:

A második vizsgálatomban a Facebook-on megjelenő viselkedés és a machiavellizmus kapcsolatát vizsgáltam. Kíváncsi voltam arra, milyen stratégiákat választanak a fiatalok, ha kapcsolatba kerülnek a cyberbullying-gal, ha mások megalázását, zaklatását tapasztalják, milyen szerepeket vesznek fel, hogyan reagálnak a zaklatás megjelenésére és ezek a stratégiák vajon milyen kapcsolatban lesznek a machiavellizmussal.

Hipotézis 1: A Kiddie Mach-ban magas pontszámot elérő diákok, magas pontszámot érnek el a Cyberbully Kérdőívben is és a Facebook-on megjelenő eseményekre is zaklatóként reagálnak, a bántó posztokat like-olják, sértő hozzászólásokat fűznek a posztokhoz.

Hipotézis 2: A magas machiavellizmus pontszámmal rendelkező bántalmazók a tevékenységüket proszociális tevékenységgel fogják leplezni, hogy jobb színben tüntessék fel magukat a szociális közegükben, elrejtse a valódi tevékenységüket, vagyis jelentkezni fognak az áldozatok segítségére a proszociális feladatok során.

Hipotézis 3: Ha a zaklatóként bevonódó személy vagy machiavelliánus stratégiát folytató személy jelentkezik segíteni az áldozatnak a proszociális feladat során, inkább nyíltan, nyilvánosan teszi, hogy ezzel növelje a népszerűségét a csoportban.

Vizsgálat:

A kutatás résztvevői:

A kutatáshoz előzetesen 10-11.-es középiskolás diákokat kerestem, az iskola típusára vonatkozóan nem voltak előzetes kikötések. A tesztet 73 diák töltötte ki a tapolcai Batsányi János Gimnáziumból, kettő 10.-es osztály és egy 11.-es osztály, majd 54 kollégista tanuló is részt vett a kutatásban, így a résztvevők száma 127-re növekedett, közülük 41 fiú és 86 lány volt, 14-18 éves korig, átlagéletkoruk 15, 84 év ($SD=0,84$) volt.

Eszközök:

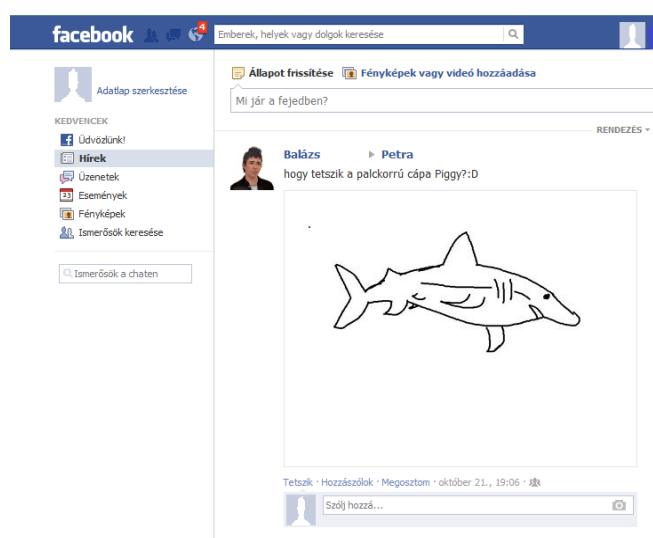
A kérdőívet a Google Drive segítségével online formában állítottam össze.

Először Facebook-os felületen szimulált helyzetekben kell kiválasztaniuk, mit tennének az adott helyzetekben. Kilenc kisebb helyzetben kell döntést hozniuk. Kettő feladat vonatkozott a lány áldozat ellen elkövetett online zaklatásra, kettő feladat a fiú áldozat ellen elkövetettre, egy-egy helyzetben lehetett segítséget nyújtani az áldozatoknak, szerepelt még három 'feltöltött' kép, amikre szintén reagálni kellett. A proszociális feladatoknál dönteni kellett, hogy segítene-e vagy nem, ha pedig segítene, nyíltan (kommentben) vagy rejtetten (privát üzenetben) tenné. A többi esetben három választásuk volt: like-olhattak, megoszthattak vagy hozzászólhattak a feltűnő eseményekhez.

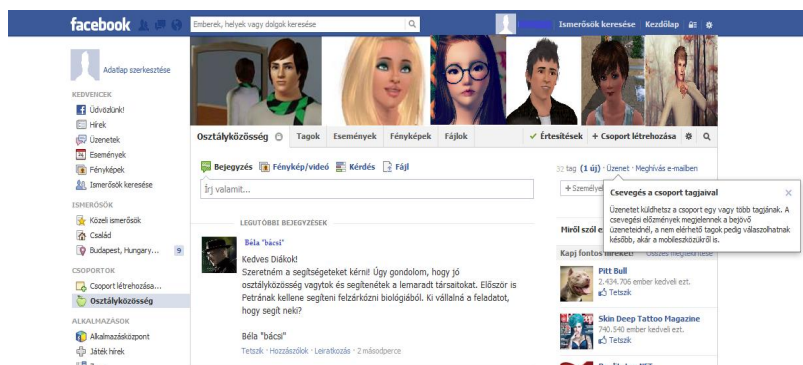
Ezután egy Kiddie Mach tesztet kellett kitölteniük, amelyet már az előző kutatásban bemutattam. Végül a Cetin, Yaman, Peker által kifejlesztett Cyberbullying Kérdőívet kellett kitölteniük. Ezt a kérdőívet szintén leírtam már a korábbi vizsgálat esetén.

Eljárás menete:

A módszer megalkotásához először kutatómunkát végeztem, különböző cyberbullying-gal kapcsolatos online fórumokat olvastam, hogy ötleteket merítsek a Facebook-os szituációk megalkotásához. A Google segítségével gyűjtöttem képeket (a Sims nevű játék karaktereiről), ezek a képek

Ábra1: Verbális cyberbullying komment nélkül

Ábra2: Proszociális segítségre való lehetőség.

három történet tartozik. Petra első történeténél nem látnak a kitöltők zaklató kommentet (lásd Ábra1), szabadon dönthetik el, hogyan reagálnak az esetre (like, megosztás vagy komment), a második esetben valaki feltöri a profilját és kiír valamit helyette, itt már zaklató és védelmező hozzászólásokat is lát (egyenlő arányban) a kitöltő és ugyanúgy három választás áll rendelkezésére (like, megosztás, komment), a harmadik történetnél proszociális viselkedésre van lehetőség, itt el kell döntenie, segítene-e az áldozatnak, ha igen, akkor nyíltan vagy rejtetten (lásd Ábra2). Peti esetén ugyanígy épülnek fel a történetek. Először egy komment nélküli zaklatás eseténél kell döntenie (like, megosztás, komment), majd egy feltört fiók esetén, ahol szintén vannak zaklató és védelmező kommentek is (egyenlő arányban) és szintén

Ábra3: Feltöltött profilkép az egyik bántalmazóról

van egy segítségi lehetőség. A különböző esetek közé beszúrtam három képet, egyet az áldozatról (Petráról), egyet az egyik zaklatóról (Csilláról) és egyet az egyik védelmezőről (Tomiról) (lásd Ábra3). A kitöltőknek itt is három választásuk volt: like-olhatták, megoszthatták vagy hozzászólhattak a képhez. A képeket minden második esemény után szúrtam be. A szimuláció során a Cyberbullying Kérdőívben megjelenő

kategóriák mind helyet kapnak: hamisítás, feltört fiók, verbális zaklatás.

Ezután az elkészített 'cyberbullying szimuláció' mellé felvenni kívánt tesztek is kiválasztásra kerültek. A Google kérdőív létrehozása után felvettem a kapcsolatot telefonon a Batsányi János Gimnázium igazgatónőjével, aki beleegyezett a kérdőív kitöltetésébe, miután az osztályfőnökök is beleegyeztek és a diákok is kitöltették otthon a szüleikkel előzetesen a passzív beleegyező nyilatkozatot.

személyesítették meg a későbbiekben a szereplőket. A kerettörténet egy osztályközösség, ahol van két áldozat (Petra és Peti), zaklatók (Balázs és Csilla) és két védelmező (Tomi és

Réka). Mindkét áldozathoz

Eredmények:

Az összegyűjtött adatok elemzéséhez az IBM SPSS Statistics 20-as verzióját használtam. A statisztikai próbák lefuttatása előtt a Kiddie Mach fordított tételei megfordításra kerültek. Facebook-os vizsgálati módszer eredményeit is számszerű változóba kellett rendezni:

1. Adatok kódolása:

A szituációk során a 4 bántalmazó feladat like-olása esetén, ha volt like: 1 pont, ha nem volt like, 0 pont.

A szituációk során, ha volt megosztás: 1 pont, ha nem volt megosztás: 0 pont.

Ha volt komment: 1 pont, ha nem volt komment 0 pont.

Ezután a bántalmazó komment esetén 1-3 terjedő skálán pontoztuk a hozzászólás zaklató erősségét: 1-est kapott, ha csak egyetértését fejezte ki a zaklatóval, 3-ast adtunk, ha ő maga is hozzászólta valamit: „kfc-be is mész? :D” (Ez egy példa a lány áldozat esetén feltört Facebook-fiók szituációra való reakcióhoz.) vagy a fiú áldozat feltört közösségi fiókja esetén volt ez egy bántalmazó reakció, ami a zaklatóval való egyetértést fejezi ki: „legalább őszinte:D:DD:D”.

A védelmező komment esetén is 1-3-ig osztályoztuk a hozzászólásokat, ahol az 1 volt, ha valaki csak kisebb pozitív hozzászólást fűzött hozzá a látott eseményhez: „Ez nem szép”; 3-as, ha segítészándékát fejezte ki az áldozatnak és egyszerre lépett fel a bántalmazóval szemben is: „Az élő példa a "menők" nagyszájúságának. Peti, semmi gond!”.

Majd a semleges komment kategóriánál, amikor azt írták, hogy nem reagálnának vagy semleges számukra az esemény, ez esetben 1 pontot és 0-t, ha nem semleges jellegű volt a komment.

A képfeltöltések esetén adott reakciókat is a fentieknek megfelelő szisztéma alapján kódoltuk.

A proszociális jelentkezésre vonatkozó feladatoknál 1 pontot adtunk, ha jelentkezett, 0 pontot, ha nem. Ha üzenetben jelentkezett volna, 1-essel kódoltuk, a kommentben való jelentkezést 2-essel.

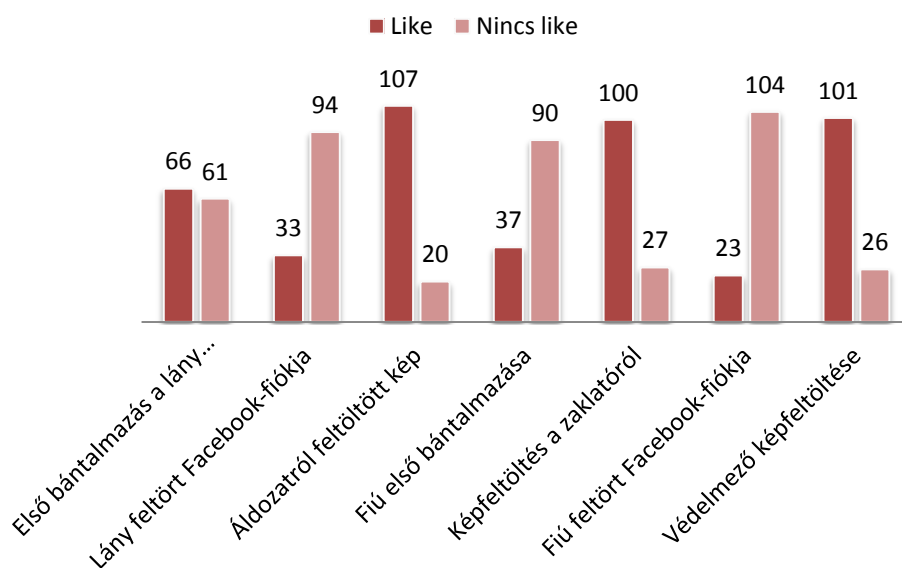
A Facebook-os szituációk esetén megjelenő zaklató módon kommentelésből, bántó poszt megosztásából illetve like-olásából lett a későbbi Facebook zaklató változó, a Facebook-os szituációk során látott proszociális hozzászólásból, like-olásból (az áldozat képét kedvelte) és megosztásból lett a Facebook proszociális változó, keletkezett egy nem bevonódó változó (akik nem reagáltak semmit) és a jelentkezést is összegzésre került.

2. A szituációkra vonatkozó leíró statisztikai eredmények bemutatása:

A fő eredmények a like-ok számában és a hozzászólásokban mutatkoztak meg, mivel a megosztás esetén jellemző volt, hogy ezt a lehetőséget inkább nem alkalmazták a résztvevők, mint stratégiát.

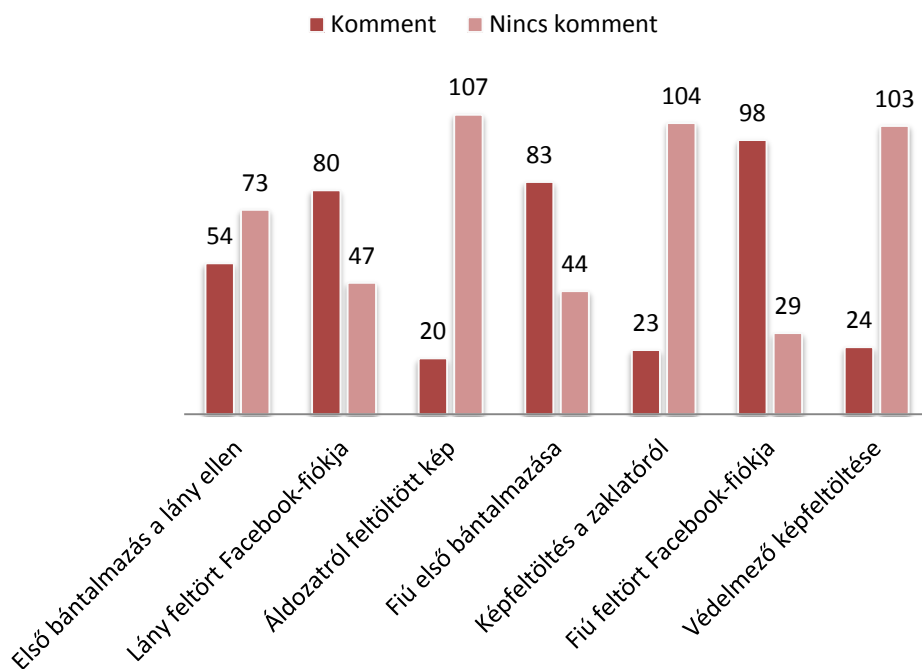
Az első zaklató feladatnál látható, hogy a like-ok és nem like-ok száma kiegyenlített, a feltöltött képeket többnyire inkább like-olták, míg az első utáni bántalmazó szituációkat inkább nem like-olták már a résztvevők.

Diagram1: A Like-ok számának alakulása

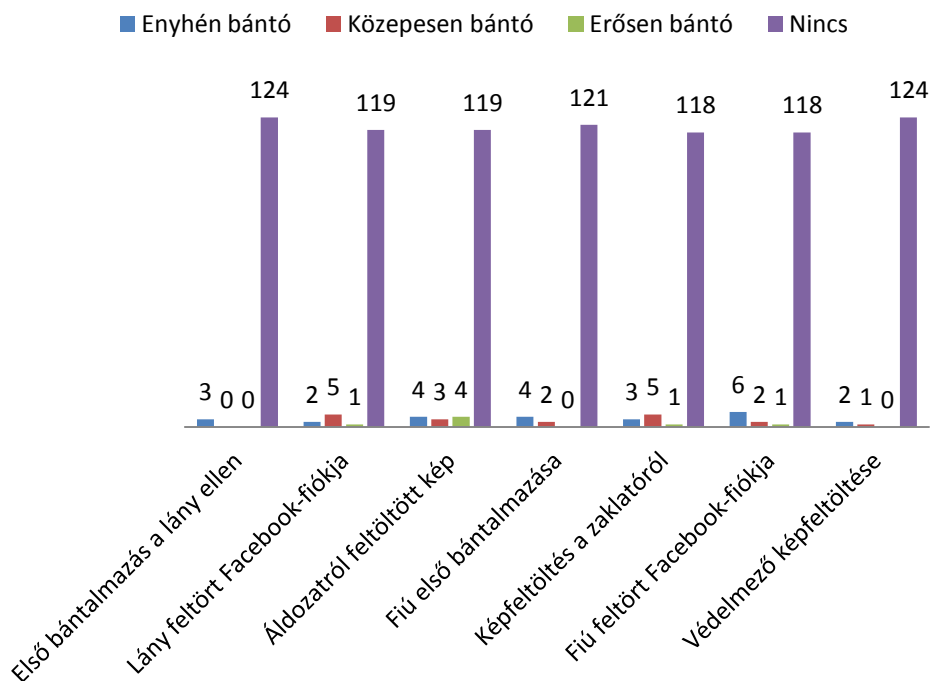
A hozzászólások alakulására vonatkozóan jellemző, hogy inkább nem szóltak hozzá a látott eseményekhez, a lány esetén a feltört Facebook-fiók váltott ki több reakciót, míg a fiú esetén a komment nélküli első bántalmazás.

Diagram2: A hozzászólások számának alakulása

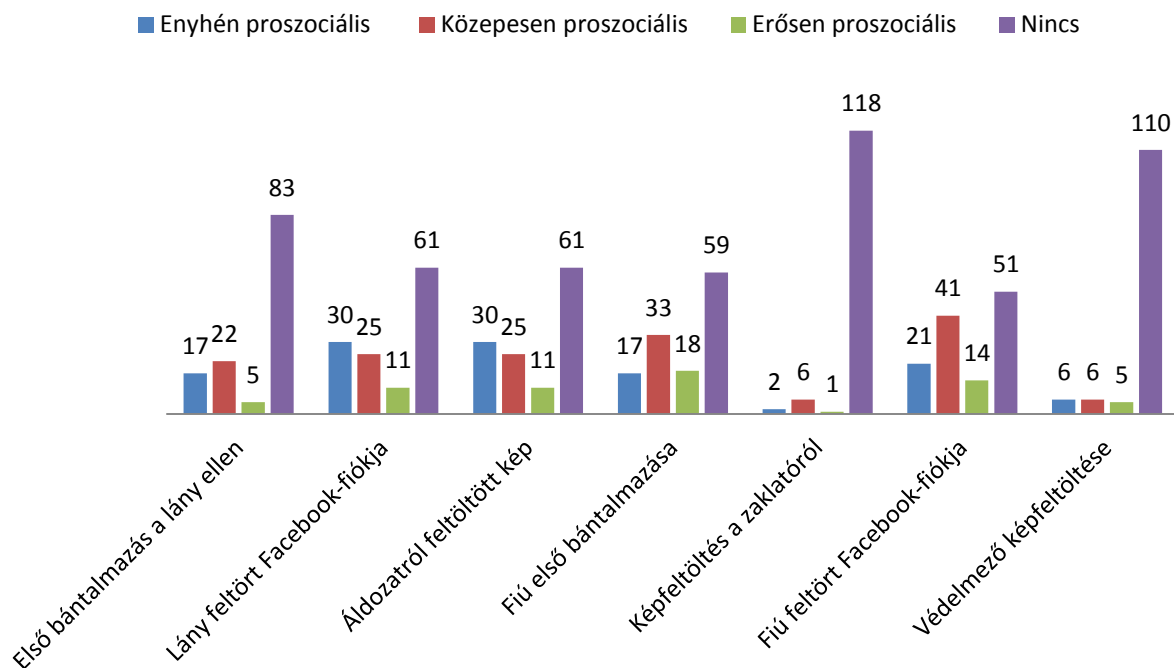
A szituációk esetén a résztvevők láthatóan nem reagáltak zaklató módon, se a lány, se a fiú esetén látott eseményeknél, sem pedig a feltöltött képeknél.

Diagram3: Bántó hozzászólások számának alakulása a szituációk során

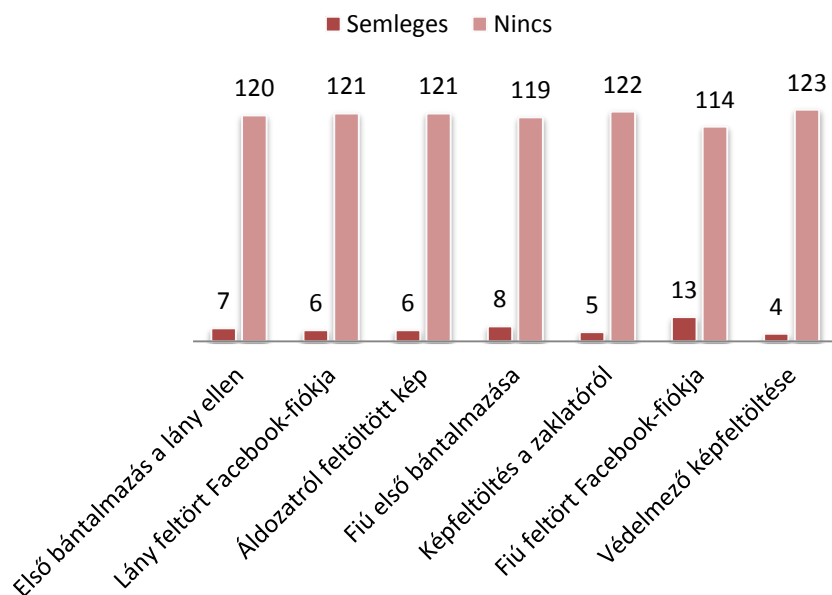
A proszociális hozzászólásoknál már más a helyzet, bár továbbá is látható, hogy a résztvevők többsége inkább nem reagált verbálisan a látott szituációkra, de a proszociális hozzászólások megjelentek, valamint látható, hogy a zaklató képéhez, bár like-olták, de nem szóltak hozzá proszociálisan, míg az áldozatról feltöltött képhez inkább.

Diagram4: A proszociális hozzászólások számának alakulása a szituációk során

Az is látható, hogy kevesen reagáltak az események során semlegesesen, vagyis inkább like-oltak, vagy megosztottak, de nem válaszolták azt, hogy nem tennének semmit.

Diagram5: A semleges kommentekszámának alakulása

A lányok és fiúk közötti különbségre vonatkozóan egy független mintás t-próba segítségével megnéztük, ki reagál a szituációk során inkább proszociálisan és ki reagál a két nem közül bántalmazó módon. Szignifikáns eltérés van a két nem között a bántalmazás tekintetében, $t = -5,615$, $p < 0,05$, a lányok alacsonyabb átlagpontszámot értek el (1,35 pont), mint a fiúk (3,26 pont). A proszociális reakcióban is szignifikáns eltérés van a nemek között, $t = 4,253$, $p < 0,05$, a lányok hajlamosabbak proszociálisan reagálni (átlagpontszámuk 7,48), mint a fiúk (átlagpontszámuk 4,8).

A szituációk során a zaklatóként reagálás 0-tól 11 pontig került pontozásra, az átlagérték 1,96 pont (Szórás értéke=2 pont), míg a proszociális reakcióban 0-tól 15 pontig volt a pontozás, itt az átlagosan elért pontszám 6,6 pont (Szórás értéke: 3,54 pont) volt.

3. A kérdőívek reliabilitás vizsgálatának eredményei:

Kérdőív	Cronbach alfa értéke
Kiddie Mach	0,621
Cyberbully Kérdőív	0,961
Cybervictim Kérdőív	0,948

Táblázat4: A reliabilitás vizsgálat eredményeit bemutató táblázat.

4. A proszociális feladatok során történő jelentkezésre vonatkozó elemzések:

Többszemponos független mintás varianciaanalízis: Az elemzés során arra voltunk kíváncsiak, mi befolyásolja a Kiddie Mach négy alfaktora: Emberi természetbe vetett hit hiánya, Manipuláció, Tisztességtelenség, Bizalmatlanság, a teljes Machiavellizmus pontszám, a Cybervictim Kérdőív összpontszáma, a Cyberbully Kérdőív összpontszáma, a feladatok során a Facebook zaklató, illetve a Facebook proszociális változók közül, hogy jelentkeznek-e segíteni a proszociális feladatokban a résztvevők. A jelentkező, ill. nem jelentkező résztvevők között egyedül a cyberbully faktorban volt szignifikáns eltérés: $F(1,126) = 4,641$, $p < 0,05$ (többen nem jelentkeztek).

Egy következő varianciaanalízis segítségével került elemzésre, hogy az első proszociális feladatban a jelentkezés módjában melyik változó alapján (a Kiddie Mach négy faktora: Emberi természetbe vetett hit hiánya, Manipuláció, Bizalmatlanság, Tisztességtelenség, az összesített Machiavellizmus pontszám, a Cybervictim Kérdőív összpontszáma, a Cyberbully Kérdőív összpontszáma, a Facebook bully viselkedés, illetve a Facebook proszociális viselkedés változók közül) van különbség a csoportok között. Az eredményeket a következő táblázat foglalja össze:

	Szabadságfok érték	F	Szignifikancia érték
Machiavellizmus	2,126	1,871	0,158
Cybervictim	2,126	3,912	0,023
Cyberbully	2,126	4,891	0,009
Facebook zaklató viselkedés	2,126	3,954	0,022
Facebook proszociális viselkedés	2,126	4,072	0,019

Táblázat9: A varianciaanalízis eredményeit bemutató táblázat az első feladat válaszadási módjaira (komment vagy üzenet) vonatkozóan.

Az első feladat során 48 diák nem jelentkezett, 37 fő üzenetben, 42 fő kommentben jelentkezett. A Post Hoc tesztből látszik, hogy a cybervictim faktor esetén a nem jelentkezők és a kommentben jelentkezők között volt szignifikáns különbség (többen nem jelentkeztek segíteni), a cyberbully változó esetén a nem jelentkezők és a kommentben jelentkezők, valamint a nem jelentkezők és üzenetben jelentkezők között (többen nem jelentkeztek segíteni). A Facebook-os feladatok során megjelenő zaklató viselkedés változóban a nem jelentkezők és üzenetben jelentkezők között (többen nem jelentkeztek segíteni), míg a Facebook-on megjelenő proszociális viselkedés változó esetén a nem jelentkezők és a kommentben jelentkezők között volt szignifikáns különbség (többen nem jelentkeztek segíteni).

A második proszociális feladat esetén is elvégzésre került az előzőhöz hasonlóan a varianciaanalízis ugyanazokkal a változókkal. Az eredményeket szintén táblázatban foglaltam össze:

	Szabadságfok érték	F	Szignifikancia érték
Machiavellizmus	2,126	0,984	0,377
Cybervictim	2,126	1,840	0,163
Cyberbully	2,126	4,243	0,017
Facebook-os zaklató viselkedés	2,126	1,222	0,298
Facebook-os proszociális viselkedés	2,126	2,528	0,084

Táblázat10: A második feladat jelentkezési módjaira (komment vagy üzenet) vonatkozó varianciaanalízis eredményeit bemutató táblázat. a Kiemelt érték a szignifikáns.

A második feladatban 61 fő nem jelentkezett, 28 fő üzenetben, 38 fő pedig kommentben jelentkezett. A Post Hoc teszt alapján a Cyberbully változó esetén a nem jelentkezők és a kommentben jelentkezők között van szignifikáns eltérés, többen nem jelentkeztek.

5. Az alacsony, magas és közepes machiavellizmus pontszámmal rendelkezők közötti különbség a Facebook-bullyingban:

A machiavellizmus kérdőíven elért átlagpontszám 58 pont volt, a szórás értéke 8 pont, ez alapján három csoportot alkottunk a résztvevőkből. Az alacsony machiavellizmus csoportba kerültek az 50 pont alatti pontszámmal rendelkezők, a közepes machiavellizmus csoportba az 50 és 66 pont közöttiek, a 66 pont fölötti pontot szerző résztvevők pedig a magas machiavellizmus csoportba kerültek.

Ezután egy független mintás varianciaanalízissel megnéztem a különbséget a kialakított csoportok között a Facebook-os szituációk során adott reakciókban: like-olta, megosztotta, kommentálta a zaklató eseményt, vagy proszociálisan szólt hozzá, like-olt, osztott meg; az összesített zaklató, illetve proszociális Facebook-os reakciókban, az összesített Cyberbully Kérdőív pontszámában, az összesített Cybervictim pontszámában, a verbális cyberbullyingban, személyazonosság elrejtésében, a hamisításban, a verbális cyberbullying áldozatává válásban, a személyazonosság elrejtésének áldozatává válásban és a hamisítás áldozatává válásban. A szignifikáns eredményeket egy táblázatban foglalom össze.

	Szabadságfok érték	F értéke
Facebook-on proszociális reakció	2, 124	2, 789*
Bully like-olás	2, 124	6, 254**
Proszociális hozzászólás	2, 124	3, 139**
Proszociális megosztás	2, 124	3, 274**
Cyberbully	2, 124	5, 320**
Verbális cyberbullying	2, 124	3, 096**
Személyazonosság elrejtése	2, 124	5, 863**
Hamisítás	2, 124	5, 634**

Táblázat11: A varianciaanalízis eredményeit bemutató táblázat. (**:p<0,05; *:p<0,1)

A Bonferroni Post Hoc elemzés eredményeiből látható, hogy a magas machiavellizmus pontszámmal rendelkezők (átlagpontszámuk 2,17) hajlamosabbak a zaklató eseményeket like-olni, mint a közepes (átlagpontszámuk 1,14), illetve az alacsony pontszámmal (átlagpontszámuk 0,95) rendelkezők. A magas machiavellizmus pontszámmal rendelkezők (átlagpontszámuk 0,33) nem szólnak hozzá proszociálisan a szituációkhoz a közepes pontszámmal rendelkezőkhöz (átlagpontszámuk 0,47) képest. Az alacsony machiavellizmus

pontszámmal rendelkezők (átlagpontszámuk 0,06) pedig kevésbé osztanak meg proszociális céllal, mint a közepes machiavellizmus pontszámmal rendelkezők (átlagpontszámuk 0,16). A magas machiavellizmus pontszámmal rendelkezők szignifikánsan különböznek a közepes pontszámúaktól a Cyberbully Kérdőív összpontszámában, a verbális zaklatásban, a hamisításban és a személyazonosság elrejtésében is. Átlagpontszámaikat egy táblázatban foglalom össze az átláthatóság kedvéért.

	Közepes pontszámmal átlagértéke	maghiavellizmus rendelkezők	Magas pontszámmal átlagértéke	machiavellizmus rendelkezők
Cyberbully Kérdőív összpontszám	25		37	
Verbális cyberbullying	10		13	
Személyazonosság elrejtése	6		9	
Hamisítás	9		14	

Táblázat12: A magas és közepes machiavellizmus csoportba tartozók átlagpontszámai a Cyberbully Kérdőívben és annak alfaktoraiban.

6. A különböző változók és a szituációk során adott reakciók közötti kapcsolatok vizsgálata:

Pearson-féle korreláció: A Machiavellizmus és a különböző stratégiák közötti kapcsolat léteire voltam ennél az elemzésnél kíváncsi. A stratégiák a következők voltak: zaklató like-olás, zaklató hozzászólás, zaklató megosztás, proszociális like, proszociális megosztás, proszociális hozzászólás, valamint a semlegesség. A magas machiavellizmus pontszámmal rendelkezők és a proszociális megosztás között negatív irányú kapcsolat van ($r=-0,345$, $p<0,05$). Akik zaklató tartalmakat like-olnak, nem szólnak hozzá a tartalmakhoz proszociálisan, e kettő stratégia között a kapcsolat negatív irányú ($r=-0,581$, $p<0,05$). A zaklató hozzászólás stratégiája és a proszociális like közötti kapcsolat negatív, a zaklató kommentelők nem like-olnak proszociális módon ($r=-0,460$, $p<0,05$), akik megosztják a zaklató tartalmakat, proszociálisan is megosztják a látott eseményeket, köztük a kapcsolat pozitív irányú ($r=0,370$, $p<0,05$), de nem kommentelnek proszociálisan ($r=-0,265$, $p<0,05$).

Nem szignifikáns tendenciaszerű pozitív kapcsolat van a machiavellizmus és a zaklató módon like-olás között ($r=0,162$, $r<0,1$), valamint negatív nem szignifikáns tendenciaszerű negatív kapcsolat a machiavellizmus és a zaklató tartalmak megosztása között ($r=-0,152$, $p<0,1$). Vagyis a magasabb machiavellizmus pontszámmal rendelkezőkre marginálisan jellemző a zaklató like-olás és nem jellemző rájuk a zaklató tartalmú tartalmak megosztása. Nem szignifikáns tendenciaszerű pozitív kapcsolat van a machiavellizmus és a proszociális like-olás között ($r=0,164$, $p<0,1$), valamint negatív irányú nem szignifikáns tendenciaszerű

kapcsolat a semlegesség és a machiavellizmus között ($r=-0,171$, $p<0,1$), vagyis a magas machiavellizmus pontszámmal rendelkezők inkább reagálnak a látott szituációkra.

Korrelációvizsgálat segítségével vizsgáltuk meg a kapcsolatot a szituációk esetén alkalmazott stratégia (zaklató like, zaklató hozzászólás, zaklató események megosztása, proszociális like, proszociális hozzászólás, proszociális megosztás, semleges reakció) és a Cybervictim, valamint a Cyberbully Kérdőíveken elért pontszámok között. A zaklatók like-olják a zaklató eseményeket, pozitív kapcsolatot mutatnak ($r=0,282$, $p<0,05$), alkalmaznak bántó hozzászólást ($r=0,175$, $p<0,05$), nem like-olnak proszociálisan ($r=-0,201$, $p<0,05$) és nem is szólnak hozzá a látott tartalmakhoz proszociálisan ($r=-0,296$, $p<0,05$). Nem jelentkezik segíteni, amikor a feladatok során arra lehetőségük lenne ($r=-1,089$, $p<0,05$). Az áldozattá válás és zaklatás között nagyon szoros a kapcsolat: $r=0,729$, $p<0,05$, vagyis ebben a kutatásban is látható az az eredmény, hogy a cyberbullying esetén a szerepek összemosódnak.

Az áldozatok, zaklató módon hozzászólnak a látott tartalmakhoz ($r=0,277$, $p<0,05$), nem like-olnak proszociálisan ($r=-0,234$, $p<0,05$). Ezzel ellentétben megosztják proszociálisan a látott tartalmakat ($r=0,232$, $p<0,05$) akárcsak a zaklatók ($r=0,317$, $p<0,05$). Az áldozatok nem szignifikáns tendenciaszerűen like-olják a bántó tartalmakat ($r=0,152$, $p<0,1$).

A verbális zaklatók a Facebook-os szituációk során zaklató módon reagálnak ($r=0,426$, $p<0,05$), valamint a hamisító zaklatók is ($r=0,315$, $p<0,05$). A verbális zaklatás áldozatai ($r=0,358$, $p<0,05$), a személyazonosság elrejtésének áldozatai ($r=0,268$, $p<0,05$) és a hamisítás áldozatai ($r=0,244$, $p<0,05$) is hajlamosabbak zaklatóként reagálni a Facebook események esetén. A verbális zaklatók ($r=-0,280$, $p<0,05$), a személyazonosságukat elrejtő zaklatók ($r=-0,246$, $p<0,05$) és a hamisító zaklatók ($r=-0,344$, $p<0,05$) sem reagálnak proszociálisan a látott szituációkra. A verbálisan bántalmazott résztvevők sem reagáltak proszociálisan ($r=-0,207$, $p<0,05$), ahogyan a személyazonosság elrejtésének áldozatai ($r=-0,197$, $p<0,05$) sem.

Megvitatás:

A magasabb machiavellizmus pontszámot elérők a szimulált Facebook-os események során zaklatóként viselkedtek, emellett a Cyberbully Kérdőívben is magas pontszámot értek el, vagyis jellemzően zaklatóként viselkednek a cybertérben. A stratégiák közül a bántalmazó események like-olása jellemezte őket a szituációk során, valamint a verbális cyberbullying, a hamisítás és a személyazonosság elrejtése is. Amikor segítséget lehetett nyújtani az áldozatnak, nem jelentkeztek segíteni. Baughman és munkatársai is azt találták eredményként,

hogy a magas machiavellizmus pontszámmal rendelkező gyerekek bár magas kognitív empátiát mutattak, de emellett nem viselkedtek proszociálisan. (Baughman, Dearing, Giamarco és Vernon, 2012)

További eredmény, hogy a Facebook-on bántalmazóként viselkedő diákok nem igyekeznek elrejtteni a személyazonosságukat.

A verbális zaklatás, személyazonosság elrejtésének, hamisítás áldozataivá váló diákok hajlamosak zaklatóként reagálni a látott cyberbullying eseményeknél. Természetesen fordítottn is lehetséges, azért válik valaki verbális cyberbullying áldozatává, mivel a csoport tudja róla, hogy maga is zaklat, ezért így büntetik meg. Ebben az esetben lehetséges magyarázat a normatív bullying elmélete. (Casas et al., 2013)

A Cyberbully Kérdőívben magas pontszámot elérők nem viselkedtek proszociálisan a feladatoknál, amikor lehetőségük lett volna rá, vagyis nem akarják elrejtteni valódi tevékenységüket. Ezzel a második hipotézis nem igazolódott, mivel sem a magas machiavellizmus pontszámmal rendelkezők, sem pedig a bántalmazóként viselkedők nem próbálják proszociális segítség útján jobb színben feltüntetni magukat. A Cybervictim Kérdőívben magas pontszámot elérő gyerekek nem szignifikáns tendenciát mutatnak arra vonatkozóan, hogy proszociálisan lépjenek fel a közösségi oldal eseményei láttán. Akkor mutatnak a résztvevők segítő viselkedést, ha ők maguk is hamisítás áldozatává váltak, ekkor nem vágnak vissza hamisítással, nem válnak zaklatóvá, mint korábban azt a verbális zaklatás áldozatainak az esetén láthattuk.

A magas machiavellizmus pontszámmal rendelkezők nem jelentkeznék, amikor segíteni van lehetőség. Nem igyekeznek jobb színben feltüntetni magukat proszociális tevékenységgel. Ennek oka lehet, hogy nem származik belőle hasznuk, nem járul hozzá saját önző céljaik eléréséhez. (Baughman et al., 2012) Ellenben, ha mégis jelentkeznének, kommentben teszik. A második feladat esetén az derült ki, ha a Facebook-on zaklató viselkedést mutatók jelentkeznék, ők is kommentben teszik, nem titkolják a viselkedésüket. A harmadik hipotézis tehát igazolódott, miszerint inkább kommentben jelentkeznék segíteni, de igazából nem jellemző rájuk a jelentkezés a proszociális feladatoknál. Ennek oka a zaklatók esetén az lehet, hogy a státuszukat a zaklatással tartják fent és így nincs szükségük proszociálisan segíteni, hogy társas előnyre tegyenek szert. (Kwan és Skoric, 2013; Slonje et al., 2013; Pieschl, Porsch, Kahl és Klockenbusch, 2013)

Érdekes jelenség a cyberbullying esetén, hogy a zaklató és áldozat szerep nem válik élesen szét, mint a tradicionális bullying esetén. Ezt jól láthatjuk akkor, amikor a kérdőív alapján verbális zaklatás áldozata, illetve hamisítás áldozata csoportokba tartozó résztvevők a Facebook szituációk során inkább bántalmazóként reagáltak, mint segítő, proszociális módon.

A résztvevők megtalálták a módját, hogyan ne reagáljanak a szimulált Facebook események során zaklatóként vagy proszociális viselkedést tanúsítva, ez rontott az eredményeken, így a későbbiekben javítani lehetne esetleg a válaszlehetőségeken, valamint lehetővé tenni, hogy egyszerre több dolgot csinálhassanak az eseményekkel, például egyszerre szólhassanak hozzá és like-olhassák.

Meglepő eredmény, hogy a neten áldozattá válók sem jelentkeznek segíteni a proszociális feladatok esetén az áldozatoknak, de ez lehet azért, mivel nekik sem segít senki, ezért ők sem lesznek altruisták vagy pedig azért lettek áldozatok, mivel az EQ-juk alacsony, szociálisan nem olyan ügyesek (Sahin, 2012), így nem jelentkeznek inkább segíteni. Aki áldozattá válik, az történetek esetén ő is zaklató kommentet fűz hozzá. Ennek oka, hogy gyakran, aki maga is áldozat, bántalmazóként fog fellépni, vagy már bántalmazó volt és ezután esett ő is áldozatul, de a két szerep nem válik el nagyon egymástól a cyberbullying esetén, ezt is bizonyítja ez az eredmény és az, hogy aki magas pontot ért el a Cyberbully Kérdőívben szignifikánsan magasat ért el a Cybervictim Kérdőívben is. Egy másik magyarázat lehet, hogy a zaklatókról már korábban kiderült, hogy nemigen tudnak azonosulni mások állapotaival (Lomas, Stough, Hansen és Downey, 2012 id. Baroncelli és Ciucci, 2014), ellentétben ezek szerint a tisztán áldozatokkal akik hajlamosabbak segíteni, ez lehet a választóvonal, ami elválasztja a tisztán áldozatokat és azokat, akik zaklatók s áldozatok is, hogy ez utóbbiak nem képesek empátiára, a másokkal való együttérzésre és az arra való (proszociális, pozitív) reakcióra.

A Cyberbully Kérdőívben magas pontszámot elérők stratégiája a bántalmazó hozzászólás, nem szignifikáns tendencia szerint like-olják is a bántalmazó eseményeket, nem like-olnak proszociális módon, az áldozat, vagy az ő segítésére fellépő gyerek képét például, viszont a proszociális megosztás jellemző rájuk, nem jelentkeznek, amikor segíthetnék az áldozatot.

Aki a bántalmazó like-olás stratégiáját választja, nem fog proszociálisan kommentálni, vagyis segítő szándékkal az áldozat mellett kiállni. Ha valaki bántó módon szólt hozzá az eseményekhez, nem jelentkezik, amikor a történet során a tanár úr felkéri a diákokat, hogy

segítsenek az áldozatoknak valamilyen iskolai feladatban, nem kommentál proszociálisan, és nem is like-olja az áldozat képét vagy annak a gyereknek a képét, aki kiáll az áldozat mellett. Abból, hogy a bántalmazó diákokra a szituációk során is jellemző volt a zaklató módon like-olás és hozzászólás és nem reagáltak proszociálisan, látható, hogy a kialakított módszer a kérdőívvel összeegyeztethetően jól méri a cyberbullying jelenségét.

Ha valaki proszociális módon like-olt, akkor szignifikánsan valószínűbb, hogy jelentkezni fog a tanár felkérésére, amikor azon van a sor. Ha valaki kiáll az áldozat mellett, kommentben támogatja, akkor ő nem marad semleges a történetek során, vagyis a segítő viselkedést nyújtók konzisztensen viselkedtek a feladat során.

Akik bántalmazó módon osztanak meg dolgokat, a képeket proszociális kontextusban is meg fogják osztani, szóval lehet, hogy a megosztás, mint stratégia nem működik a cyberbullying vizsgálatokkor, mivel a másik két esetben élesebben eltért, hogy, aki az egyik viselkedésformát a bántalmazó kategóriában műveli, a proszociálisban nem tette. Vagy a gyerekek, ha megosztanak, nem igazán figyelik, hogy milyen céllal teszik ezt. Egy másik magyarázat lehet arra vonatkozóan, hogy a megosztás, mint stratégia, miért nem ad konzisztens eredményt az lehet, hogy ez egy elég passzív módja a reakciónak és ez által is maradhattak semlegesek a résztvevők. Összességében inkább a hozzászólásokban és like-okban mutatkoztak inkább eredmények.

Röviden összegezve sikeresnek érzem a két kutatás eredményeit és fontosnak találom, hogy folytatódjanak a vizsgálatok a cyberbullying irányában, főleg azok a kutatások, amelyek során szituációkkal vizsgálják a jelenséget, a gyerekek aktív reakcióját váltják ki és nem csak merev válaszlehetőséget biztosító kérdőívekkel kutatnak. Nagyon releváns, hogy megismerjük ezt a rohamosan fejlődő és egyre több iskolában és a gyerekek mindennapi életében jelen lévő bántalmazási lehetőséget, mivel a gyerekek pszichés, szociális és fizikai állapotára is súlyos, negatív hatásai lehetnek.

Felhasznált irodalom:

Abell, L., Brewer, G. (2014). Machiavellianism, self-monitoring, self-promotion and relational aggression on Facebook. *Computers in Human Behavior*, 36: 258-262.

Andreou, E. (2004). Bully/victim problems and their association with Machiavellianism and self-efficacy in Greek primary school children. *British Journal of Educational Psychology*, 74: 297-309.

Austin, E.J., Farrelly, D., Black, C., Moore, H. (2007). Emotional intelligence, machiavellianism and emotional manipulation: Does EI have a dark side? *Personality and Individual Differences*, 43., 179-189.

Baughman, H. M., Dearing, S., Giammarco, E., Vernon, P.A. (2012). Relationships between bullying behaviours and the Dark Triad: A study with adults. *Personality and Individual Differences*, 52: 571-575.

Barlow, A., Qualter, P., Stylianou, M. (2010) Relationships between machiavellianism, emotional intelligence and theory of mind in children. *Personality and Individual Differences*, 48. 78-82.

Baroncelli, A., Ciucci, E. (2014). Unique effects of different components of trait emotional intelligence in traditional bullying and cyberbullying. *Journal of Adolescence*, 37: 807-815.

Casas, J. A., Del Rey, R., Ortega-Ruiz, R. (2013). Bullying and cyberbullying: Convergent and divergent predictor variables. *Computers in Human Behavior*, 29: 580-587.

Cetin, B., Yaman, E., Peker, A. (2011). Cyber victim and bullying scale: A study of validity and reliability. *Computers and Education*, 57: 2261-2271.

Cole, M., Cole, S. (1997): Fejlődéslélektan. Budapest: Osiris Kiadó

Dambach, K. E. (2001): Pszichoterror (mobbing) az iskolában. Budapest: Akkord Kiadó

Dredge, R., Gleeson, J., Garcia, X. P. (2014). Presentation on Facebook and risk of cyberbullying victimisation. *Computers in Human Behavior*, 40: 16-22.

Garcia, D., Sikström, S. (2014). The dark side of Facebook: Semantic representations of status updates predict the Dark Triad of personality. *Personality and Individual Differences*, 67: 92-96.

Kerig, P. K., Stellwagen, K. K. (2010). Roles of callous-unemotional traits, narcissism and machiavellianism in childhood aggression. *J Psychopathol Behav Assess*, 32: 343-352.

Kwan, G. C. E., Skoric, M. M. (2013). Facebook bullying: An extension of battles in school. *Computers in Human Behavior*, 29: 16-25.

Kokkinos, C. M., Kipritsi, I. (2012). The relationship between bullying, victimization, trait emotional intelligence, self-efficacy and empathy among preadolescents. *Social Psychology of Education*, 15(1), 41-58.

Lazuras, L., Barkoukis, V., Ourda, D., Tsorbatzoudis, H. (2013). A process model of cyberbullying in adolescence. *Computers in Human Behavior*, 29., 881-887.

Li, Q., (2006). Cyberbullying in schools: A research of gender differences. *School Psychology International*, 27: 157-170.

Lomas, J., Stough, C., Hansen, K., Downey, L. A. (2012). Brief report: emotional intelligence, victimization and bullying in adolescents. *Journal of Adolescence*, 35, 207-211.

Mavroveli, S., Sánchez-Ruiz, M. J. (2011). Trait emotional intelligence influences on academic achievement and school behavior. *British Journal of Educational Psychology*, 81, 112-134.

Mihály I. (2003): Az iskolai terror természetrajza. *Új Pedagógiai Szemle*, 9: 75-80.

Nagy H. (2010): *A képesség alapú intelligencia modell érvényességének empirikus elemzése*. Doktori (Ph. D.) értekezés. Budapest: Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar, Személyiség- és Egészségpszichológiai Program.

Olweus, D. (1994): Bullying at school: Long-Term Outcomes for the Victims and an Effective School-Based Intervention Program. In: Huesmann, L. R. (Ed.) *Aggressive Behavior: Current Perspectives*. New York: Plenum Press; 97-130.

Paál T. (2011). *Machiavelliánus döntéshozó stratégiák a szociális kapcsolatokban: A manipulatív viselkedés evolúciós perspektívája*. Doktori (Ph. D.) értekezés. Pécs: Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Pszichológia Doktori Iskola, Evolúciós és Kognitív Pszichológiai Program.

Pieschl, S., Porsch, T., Kahl, T., Klockenbusch, R. (2013). Relevant dimensions of cyberbullying- Results from two experimental studies. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 34, 241-252.

Sahin, M. (2012). The relationship between the cyberbullying/cybervictimization and loneliness among adolescents. *Children and Youth Services Review*, 34., 834-837.

Slonje, R., Smith, P. K., Frisén, A. (2013). The nature of cyberbullying, and strategies for prevention. *Computers in Human Behavior*, 29: 26-32.

Steffgen, G., König, A., Pfetsch, J., Melzer, A. (2011). Are cyberbullies less empathic? Adolescents' cyberbullying behavior and empathic responsiveness. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 14, 643-648.

Sutton, J., Keogh, E. (2000). Social competition in school: Relationships with bullying, Machiavellianism and personality. *British Journal of Educational Psychology*, 70, 443-456.

Vassné Figula E., Margitics F., Barcsa L., Madácsi M., Pauwlik Zs., Rozgonyi T. (2009): Az iskolai erőszakkal kapcsolatban előforduló magatartásminták vizsgálata általános és középiskolai diákoknál. *Mentálhigiéné és Pszichoszomatika*, 10., 77-110.

Wilson, D. S., Near, D., Miller, R. R. (1996). Machiavellianism: A synthesis of the evolutionary and psychological literatures. *Psychological Bulletin*, 119 (2), 285-299.

Wilson, D. S., Near, D., Miller R. R., (1998). Individual differences in Machiavellianism as a mix of cooperative and exploitative strategies. *Evolution and Human Behavior*, 19, 203-212.

Wong, D.S.W., Chan, H.C.O., Cheng, C.H.K. (2014). Cyberbullying perpetration and victimization among adolescents in Hong Kong. *Children and Youth Services Review*, 36, 133-140.

Mellékletek:

Az első és második vizsgálat során felhasznált passzív szülői nyilatkozatok

A felhasznált kérdőívek: általános kérdések

Kiddie Mach

Magányosság Kérdőív

Az érzelmi intelligenciára vonatkozó feladat válaszlapja

Cyberbully Kérdőív

Cybervictim Kérdőív

Facebook-on szimulált feladatok

Az első, ill. második vizsgálat során kapott SPSS táblázatok

BELEGYZŐ NYILATKOZAT

A Pécsi Tudományegyetem pszichológia szakos hallgatójaként az internethasználatra, gyermekük társas és empátiás készségeire vonatkozó kutatást szeretnék elvégezni abban a gimnáziumban, ahova az Ön gyermeke jár. Érdeklődésem középpontjában az áll, hogy mennyire befolyásolja a gyermekek internetes közösségi oldalakon megjelenő aktivitását empátiás készségük és társas kapcsolataik. A vizsgálat kérdőíves, anonim és önkéntes alapon történik.

Kérjük, amennyiben nem ért egyet a fent leírt kutatással, és nem járul hozzá, hogy gyermeke részt vegyen a vizsgálatban, akkor küldje vissza aláírva jelen nyilatkozatot. Kérem, hogy ha kérdése van a kutatással kapcsolatban, keressen meg a fent megadott telefonon, e-mailen vagy a tanárokon keresztül.

Kutatást vezető hallgató: Arató Nikolett

Témavezető oktató: Lábadi Beatrix

Kérem, töltsse ki a megfelelő helyen és juttassa vissza, 2013. 04. 05 -ig :

☐

Nem járulok hozzá ahhoz, hogy nevű gyermekem részt vegyen a kutatási programban.

Pécs, 2013.03.26.

BELEEGYEZŐ NYILATKOZAT

A Pécsi Tudományegyetem pszichológia szakos hallgatójaként az internethasználatra, gyermekük társas és empátiás készségeire vonatkozó kutatást szeretnék elvégezni abban a gimnáziumban, ahova az Ön gyermeke jár. Érdeklődésem középpontjában az áll, hogy mennyire befolyásolja a gyermekeik internetes közösségi oldalakon megjelenő aktivitását empátiás készségük és társas kapcsolataik. A vizsgálat kérdőíves, anonim, önkéntes alapon és online felületen történik.

Kérjük, amennyiben nem ért egyet a fent leírt kutatással, és nem járul hozzá, hogy gyermeke részt vegyen a vizsgálatban, akkor küldje vissza aláírva jelen nyilatkozatot. Kérem, hogy ha kérdése van a kutatással kapcsolatban, keressen meg a fent megadott telefonon, e-mailen vagy a tanárokon keresztül.

Kutatást vezető hallgató: Arató Nikolett

Témavezető oktató: Lábadi Beatrix

Kérem, töltsse ki a megfelelő helyen és juttassa vissza gyermekével az iskolába:

☐

Nem járlok hozzá ahhoz, hogy nevű gyermekem részt vegyen a kutatási programban.

Pécs, 2013.11.11.

Kedves Kitöltő!

Arató Nikolett vagyok, a Pécsi Tudományegyetem másodéves pszichológia szakos hallgatója, a viselkedésdinamikai műhelymunkámhoz szeretném a segítségedet kérni. A következő tesztek kitöltése anonim, nincsenek jó vagy rossz válaszok, a tesztek kitöltése előtt néhány általános és internethasználatra vonatkozó kérdésre kellene válaszolni. Válaszaidat köszönöm☺

Nem: nő férfi

Kor:

Lakóhely: város falu

Tanulmányi átlag (félévi):

Matek eredmény (félévi):

Magyar eredmény (félévi):

Történelem eredmény (félévi):

Fizika eredmény (félévi):

Szülők iskolai végzettsége:

Anya:

8 általánosnál kevesebb

8 általános

szakmunkásképző

érettségi

egyetemi/főiskolai diploma

Apa:

8 általánosnál kevesebb

8 általános

szakmunkásképző

érettségi

egyetemi/főiskolai diploma

Milyen gyakran látogatod a következő közösségi oldalakat? Válaszodat jelöld x-szel a megfelelő helyen!

	Naponta	Hetente	Hetente többször	Havonta
facebook				
twitter				
myspace				
google+				
tumblr				
egyéb:				

Naponta hány órát töltesz internetezéssel?

Hétköznap: 0,5 óra

Hétféjén: 0,5 óra

1 óra

1 óra

2 óra

2 óra

3 óra

3 óra

4 óra

4 óra

5 óra

5 óra

5 óránál többet

5 óránál többet

Kitöltési útmutató: az alábbi állítások mindegyike alatt öt számot találsz. Ezek közül karikázd be azt, amely jelzi, mennyiben értesz egyet az adott állítással.

A számokhoz tartozó fokozatok:

1	2	3	4	5
egyáltalán nem értek egyet	inkább nem értek egyet	semleges	inkább egyetértek	teljes mértékben egyetértek

- 1.) Sose mond el, mit miért csinálsz, ha csak nem származik hasznod belőle.
1 2 3 4 5
- 2.) A legtöbb ember jó és kedves.
1 2 3 4 5
- 3.) A legjobban úgy lehet kijönni az emberekkel, ha azt mondjuk, ami boldoggá teszi őket.
1 2 3 4 5
- 4.) Csak akkor szabad megtenned valamit, ha biztos vagy benne, hogy az helyes.
1 2 3 4 5
- 5.) A legokosabb azt hinni, hogy minden ember rossz oldala megmutatkozik, ha lehetőség nyílik rá.
1 2 3 4 5
- 6.) Minden körülmények között becsületesnek kell lenni, bármiről legyen is szó.
1 2 3 4 5
- 7.) Néha meg kell bántani másokat, ahhoz, hogy elérd azt, amit akarsz.
1 2 3 4 5
- 8.) A legtöbb ember nem dolgozik keményen, ha csak nem kényszerítik rá őket.
1 2 3 4 5
- 9.) Jobb átlagosnak és becsületesnek lenni, mint híresnek és tisztességtelennek.
1 2 3 4 5
- 10.) Jobb megmondani valakinek, miért kéred a segítségét, mint kitalálni egy történetet, hogy rávedd, azt csinálja, amit te szeretnél.
1 2 3 4 5
- 11.) A sikeres emberek többnyire becsületesek és jók.
1 2 3 4 5
- 12.) Aki tökéletesen megbízik a másokban, az csak magának keresi a bajt.
1 2 3 4 5
- 13.) A bűnözők is ugyanolyanok, mint más emberek, kivéve, hogy elég buták, ezért könnyen elkapják őket.
1 2 3 4 5
- 14.) A legtöbb ember bátor.
1 2 3 4 5
- 15.) Okos dolog fontos emberekkel kedvesnek lenni, még akkor is, ha nem igazán kedveled őket.
1 2 3 4 5
- 16.) Lehetséges minden szempontból jónak lenni.
1 2 3 4 5
- 17.) Az emberek többségét nem lehet könnyen becsapni.
1 2 3 4 5
- 18.) Néha egy kicsit csalni kell, hogy megkapd, amit akarsz.
1 2 3 4 5
- 19.) Sosem helyes hazudni.
1 2 3 4 5
- 20.) Jobban fáj pénzt elveszíteni, mint egy barátot.
1 2 3 4 5

Kérlek, értékeld az alábbi állításokat aszerint, hogy mennyire jellemzőek Rád. Minden állításnál karikázd be azt a számot, amelyik kifejezi, mennyire igazak rád az alábbi mondatok.

1= Mindig igaz rám

2= Általában igaz rám

3= Néha igaz rám

4= Nagyon ritkán igaz rám

5= Egyáltalán nem igaz rám

Könnyen szerzek új barátokat az iskolában.	1	2	3	4	5
Szeretek olvasni.	1	2	3	4	5
Nincs senki, akivel beszélgethetnék az osztályomban.	1	2	3	4	5
Jól tudok együtt dolgozni az osztálytársaimmal.	1	2	3	4	5
Sokat nézek tévét.	1	2	3	4	5
Nehéz barátokat találnom az iskolában.	1	2	3	4	5
Szeretem az iskolát.	1	2	3	4	5
Sok barátom van az osztályban.	1	2	3	4	5
Egyedül érzem magam az iskolában.	1	2	3	4	5
Ha barátra van szükségem, találok az osztályomban.	1	2	3	4	5
Sokat sportolok.	1	2	3	4	5
Nehezen találok olyan diákokat az iskolában, akik kedvelnek engem.	1	2	3	4	5
Szeretem a tudományokat.	1	2	3	4	5
Senki sincs az iskolában, akivel lóghatnék.	1	2	3	4	5
Szeretem a zenét.	1	2	3	4	5
Jól kijövök az osztálytársaimmal.	1	2	3	4	5
Úgy érzem, az iskolában sok dologból kimaradok.	1	2	3	4	5
Nincsenek olyan diákok az iskolában, akikhez fordulhatnék, ha segítségre van szükségem.	1	2	3	4	5
Szeretek festeni és rajzolni.	1	2	3	4	5
Nem jövök ki a kortársaimmal az iskolában.	1	2	3	4	5
Magányos vagyok az iskolában.	1	2	3	4	5
Kedvelnek az osztálytársaim.	1	2	3	4	5
Nagyon szeretek társasjátékokkal játszani.	1	2	3	4	5
Nincsenek barátaim az osztályban.	1	2	3	4	5

1.	A	B	C	D	E
2.	A	B	C	D	E
3.	A	B	C	D	E
4.	A	B	C	D	E
5.	A	B	C	D	E
6.	A	B	C	D	E
7.	A	B	C	D	E
8.	A	B	C	D	
9.	A	B	C	D	
10.	A	B	C		
11.	A	B	C		
12.	A	B	C		
13.	A	B	C		
14.	A	B	C		
15.	A	B	C		
16.	A	B	C		
17.	A	B	C		
18.	A	B	C		
19.	A	B	C	D	
20.	A	B	C	D	E
21.	A	B	C	D	E

22.	A	B	C	D	E
23.	A	B	C	D	E
24.	A	B	C	D	E
25.	A	B	C	D	E
26.	A	B	C	D	E
27.	A	B	C	D	E
28.	A	B	C	D	E
29.	A	B	C	D	E

Kérlek, értékeld az alábbi állításokat aszerint, hogy mennyire gyakran jellemzőek Rád ezek a viselkedésformák. Minden állításnál karikázd be azt a számot, amelyik kifejezi, mennyire igazak rád az alábbi mondatok.

1=soha

2=ritkán

3=alkalmanként

4=gyakran

5=mindig

1. Pletykákat, híreket terjesztek az interneten.	1 2 3 4 5
2. Álneveket használok az interneten, hogy megzavarjak ezzel másokat.	1 2 3 4 5
3. Sértő szimbólumokat használok az interneten.	1 2 3 4 5
4. Gúnyolódok az interneten.	1 2 3 4 5
5. Viccet csinálok az interneten megosztott információkból.	1 2 3 4 5
6. A weboldalak híreihez sértő, goromba megjegyzéseket fűzök hozzá.	1 2 3 4 5
7. Lealacsonyító, megalázó kifejezéseket használok az interneten.	1 2 3 4 5
8. Engedély nélkül használom más(ok) személyazonosságát az interneten.	1 2 3 4 5
9. Elrejttem a személyazonosságomat az interneten.	1 2 3 4 5
10. Engedély nélkül lépek be más(ok) privát internetes profiljába.	1 2 3 4 5
11. Engedély nélkül feltöröm más(ok) privát weboldalát, internetes profilját.	1 2 3 4 5
12. E-mailen keresztül vírusos fájlokat, programokat küldök.	1 2 3 4 5
13. Engedély nélkül osztok meg videókat az interneten.	1 2 3 4 5
14. Más(ok) fényképeit a beleegyezésük nélkül is megosztom az interneten.	1 2 3 4 5
15. Bántó szándékkal szerkesztek át képeket az interneten.	1 2 3 4 5
16. Sértő, megalázó kifejezéseket használok e-mailekben.	1 2 3 4 5
17. Rágalmazásra használom az internetet.	1 2 3 4 5
18. Az internetet saját népszerűsítésem növelésére használom.	1 2 3 4 5
19. Tisztességtelen dolgokra, csalásra használom az internetet.	1 2 3 4 5

Kérlek, értékeld az alábbi állításokat aszerint, hogy mennyire gyakran történnek meg Veled vagy fordulnak elő a környezetekben a következő események. Minden állításnál karikázd be azt a számot, amelyik kifejezi, mennyire igazak rád az alábbi mondatok.

1=soha

2=ritkán

3=alkalmanként

4=gyakran

5=mindig

1. Pletykákat, híreket terjesztenek rólam az interneten.	1 2 3 4 5
2. Mások álneveket használnak az interneten, hogy megzavarjanak ezzel.	1 2 3 4 5
3. Sértő szimbólumokat használnak ellenem az interneten.	1 2 3 4 5
4. Gúnyolódnak rajtam az interneten.	1 2 3 4 5
5. Viccet csinálnak az interneten megosztott információimból.	1 2 3 4 5
6. A weboldalak híreihez sértő, goromba megjegyzéseket fűznek hozzá.	1 2 3 4 5
7. Lealacsonyító, megalázó kifejezéseket használnak az interneten.	1 2 3 4 5
8. Engedély nélkül használják a személyazonosságomat az interneten.	1 2 3 4 5
9. Elrejtik a személyazonosságukat az interneten.	1 2 3 4 5
10. Mások engedély nélkül lépnek be a privát internetes profilomba.	1 2 3 4 5
11. Engedély nélkül feltörik a privát weboldalamat, internetes profilomat.	1 2 3 4 5
12. E-mailen keresztül vírusos fájlokat, programokat küldenek nekem.	1 2 3 4 5
13. Engedély nélkül osztanak meg rólam videókat az interneten.	1 2 3 4 5
14. A fényképeimet a beleegyezésem nélkül is megosztják az interneten.	1 2 3 4 5
15. Bántó szándékkal szerkesztenek át képeket rólam az interneten.	1 2 3 4 5
16. Sértő, megalázó kifejezéseket használnak e-mailekben.	1 2 3 4 5
17. Rágalmazásra használják az internetet.	1 2 3 4 5
18. Mások az internetet saját maguk népszerűsítésére használják.	1 2 3 4 5
19. Tisztességtelen dolgokra, csalásra használják az internetet.	1 2 3 4 5

Kedves Kitöltő!

Arató Nikolett vagyok, a Pécsi Tudományegyetem harmadéves pszichológia szakos hallgatója, a fejlődéslélektan műhelymunkámhoz szeretném a segítségedet kérni. A következő tesztek kitöltése anonim, nincsenek jó vagy rossz válaszok, a tesztek kitöltése előtt néhány általános és internethasználatra vonatkozó kérdésre kellene válaszolni. Válaszaidat köszönöm:)

Nem:

Kor:

Kedves Kitöltő! Ebben feladatban arra szeretnék megkérni, hogy képzelj el magad a következő osztályközösség életének részeként.

Az osztály bemutatása:

Petra: 'Piggy'-nek nevezik, kevesen szeretik, nem szokott részt venni az osztályközösség életében.

Peti: kevés barátja van, nem jön ki jól a többi fiúval az osztályban és nem túl jó tanuló

Balázs: nagyon népszerű az osztályban, jó sportoló, az osztály egyik szószólója

Csilla: csinos lány, sokszor szervezőként vesz részt az osztálytevékenységekben, sok barátja van

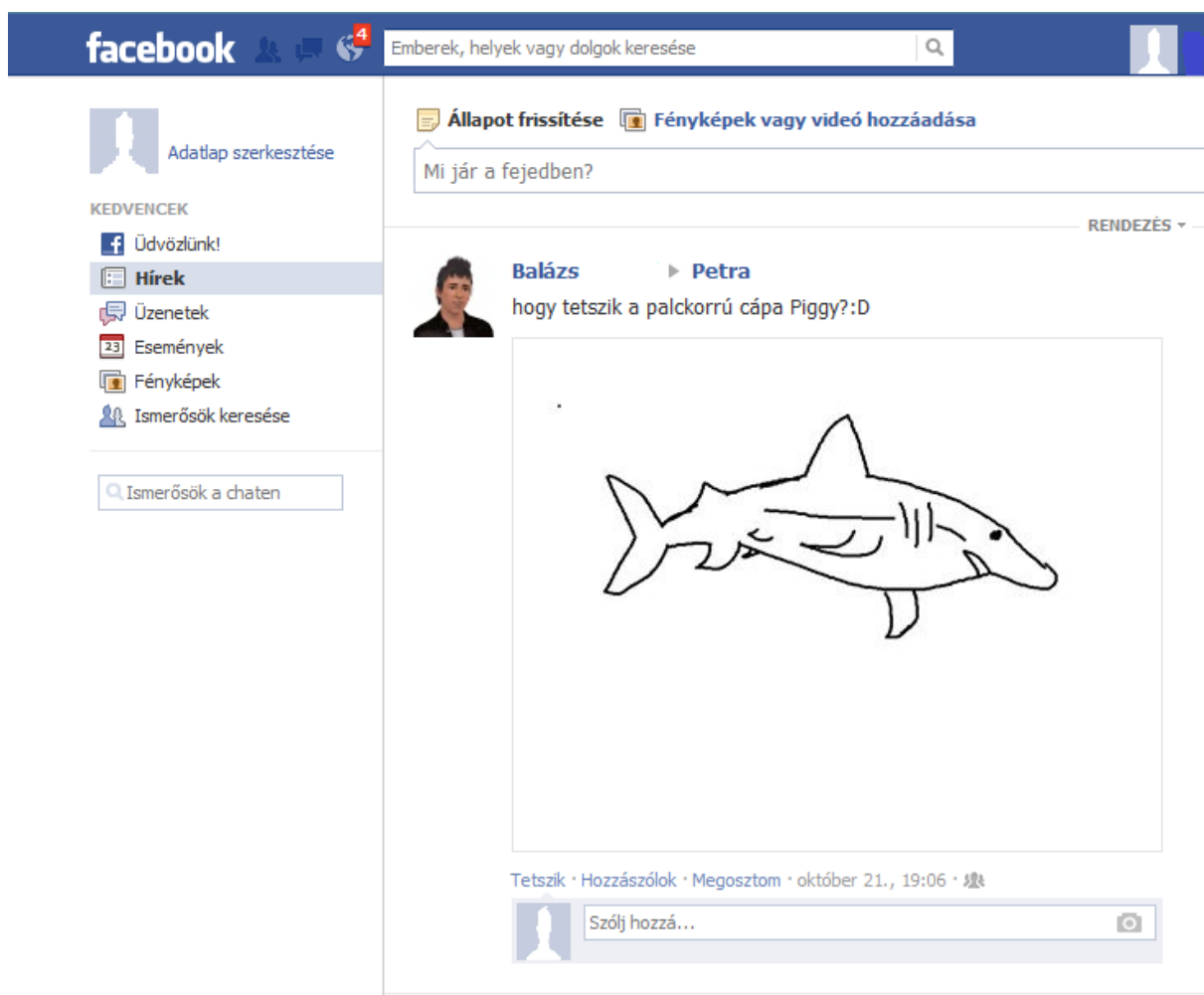
Réka: jó tanuló, mindig kiáll az osztálytársai, barátai mellett

Tomi: szintén jó tanuló, kedves, jószívű, szerény srác

A feladatod az lesz, hogy eldöntsd, hogyan reagálnál az alábbiakban leírt események esetén, amik mindig a Facebook-on fognak megjelenni. El kell döntened, hogy "like"-olnád, megosztanád vagy kommentálnád az eseményeket, nincs lehetőséged arra, hogy ne reagálj a feltűnő képekre. Az 'Egyéb' kategóriánál lesz majd lehetőséged a hozzászólásodat leírni.

Nincsenek jó vagy rossz válaszok, az őszinte reakcióidra vagyok kíváncsi.

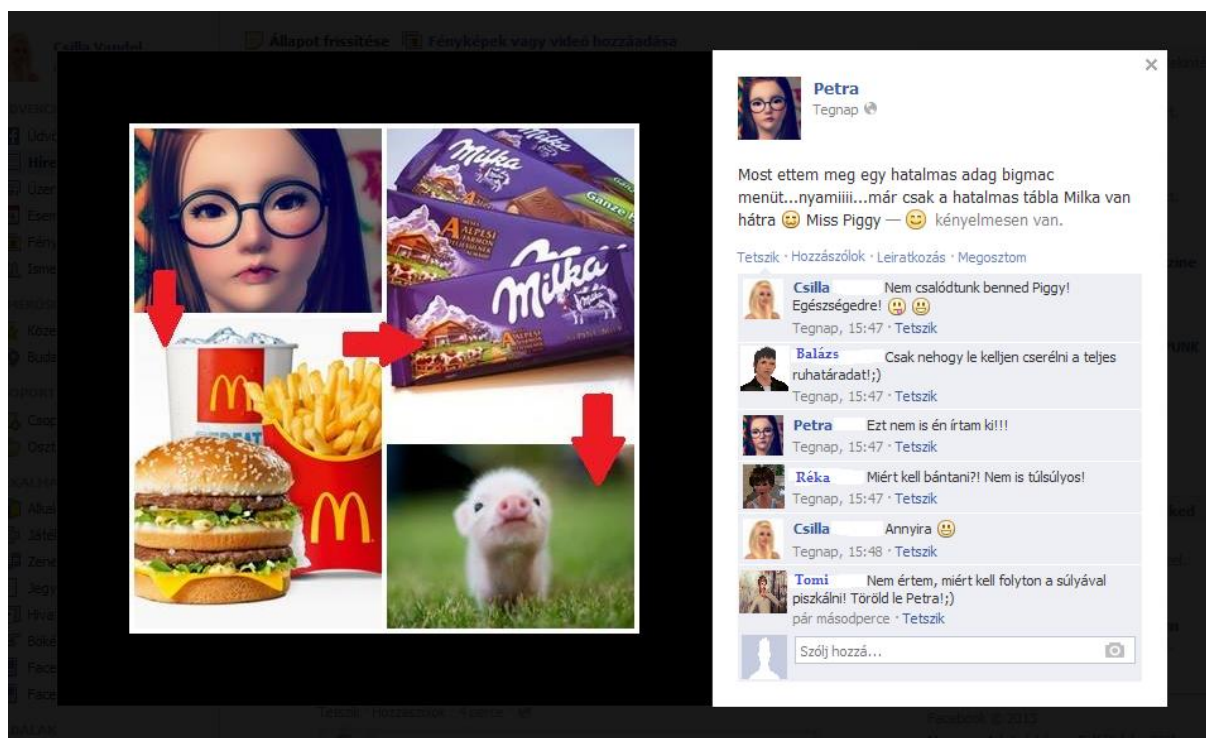
1. Biológia órán felelés van. Petrán van a sor, hogy bizonyítsa, tanult-e vagy sem. A felelés alatt többször palackorrú cápát mond a delfin helyett, amin az osztály jót nevet. Az eset napján este felmész a Facebook oldaladra és a következőt látod a faladon feltűnni:

Hogyan reagálsz erre a képre?

Tetszik?	Megosztod?	Hozzászólasz?	
		Igen	Nem
		Ha igen, mit írnál a kommentbe?	

2. Petrának valaki feltörte a Facebook profilját az osztályból. Nem tudjátok, ki volt az, de a következőt osztotta meg aznap Petra helyett:

Mi a te reakciód ebben az esetben?

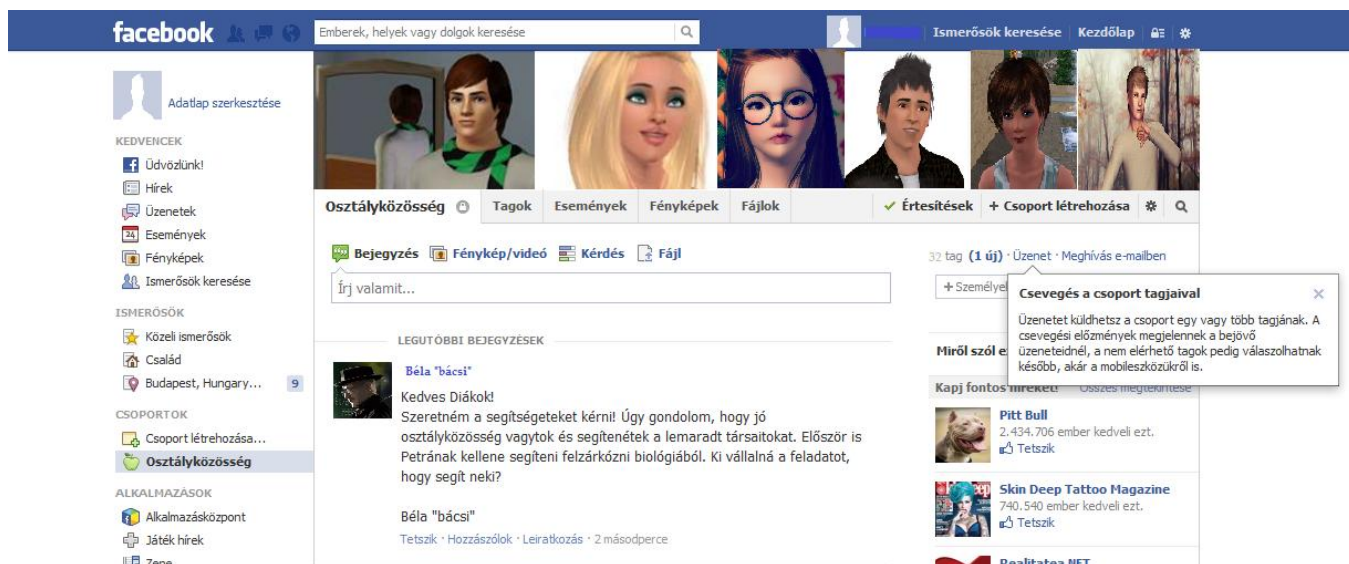
Tetszik?	Megosztod?	Hozzászólasz?	
		Igen	Nem
		Ha igen, mit írnál a kommentbe?	

3. Petra megváltoztatta a profilképét. Hogyan reagálsz erre?

Tetszik?	Megosztod?	Hozzászólsz?	
		Igen	Nem
		Ha igen, mit írnál a kommentbe?	

4. Az osztálynak van egy közös csoportja, ahol a tanárok tudnak nektek üzeni, meg tudjátok beszélni a házi feladatokat és meg tudjátok osztani egymással a fontos híreket. Itt látod a következő felszólítást a biológia tanártól, amiben megkér valakit az osztályból, hogy segítsen Petrának felzárkózni a tantárgyából:

Jelentkezel segíteni?	
Igen	Nem
Ha igen a válaszd, akkor	
kommentben jelentkezel a tanár bejegyzéséhez (ahol mindenki látja)/	privát üzenetet írsz inkább?

5. Testnevelés órán Peti ügyetlenkedik, az osztályból pár másik fiú pedig szándékosan szabálytalankodik is vele szemben. Belerúgnak, fellökik, agresszívan viselkednek vele szemben. Este a Facebook-on a következő bejegyzés érkezik Peti oldalára:

Hogyan reagálsz te ebben az esetben?

Tetszik?	Megosztod?	Hozzászólasz?
----------	------------	---------------

		Igen	Nem
		Ha igen, mit írnál a kommentbe?	

6. Csilla megváltoztatta a profilképét. Hogyan reagálsz erre?

Tetszik?	Megosztod?	Hozzászólsz?	
		Igen	Nem
		Ha igen, mit írnál a kommentbe?	

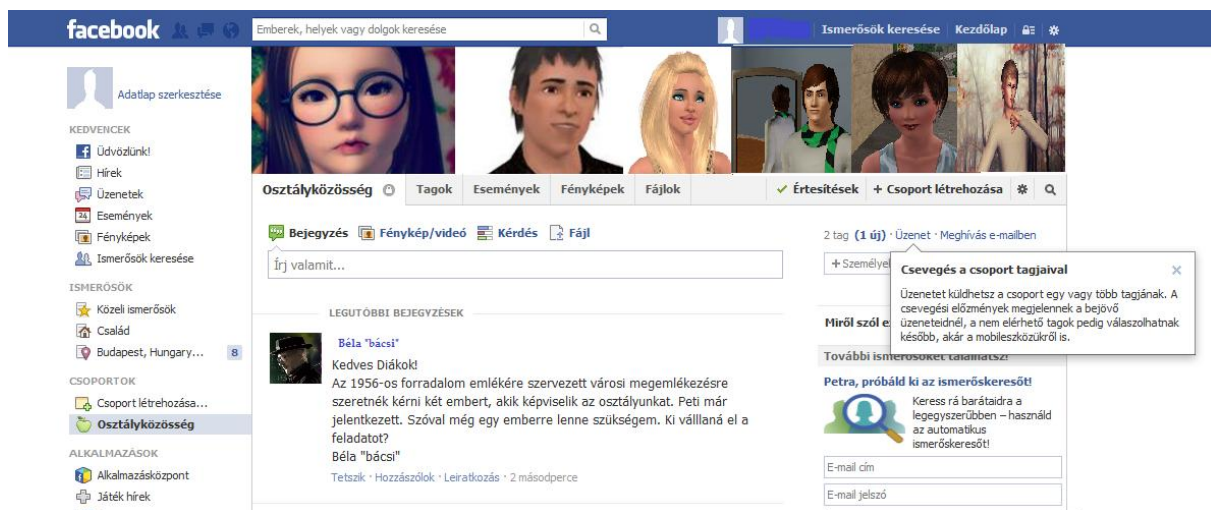
7. Peti fiókját is sikerült feltörni a rejtélyes osztálytársnak. Peti helyett osztának meg sátuszjelentést a Facebook-on és az osztálytársaid pedig nem hagyhatják szó nélkül az esetet. A következő kép jelenik meg a faladon:

The image shows a Facebook interface. At the top is the Facebook logo and a search bar. Below the logo is a navigation menu with options like 'Adatlap szerkesztése', 'KEDVENCEK', 'Hírek', 'Üzenetek', 'Események', 'Fényképek', and 'Ismerősök keresése'. The main content area shows a profile for 'Peti' with a status update 'Mi jár a fejedben?'. Below the status are three comments from users 'Csilla', 'Balázs', and 'Réka', all of which have a 'Tetszik' (Like) reaction. A fourth comment from 'Tomi' is also visible, asking why Peti is alone. The bottom of the page shows a 'Szólj hozzá...' (Write something) input field.

Mi a te reakciód ebben az esetben?

Tetszik?	Megosztod?	Hozzászólasz?	
		Igen	Nem
		Ha igen, mit írnál a kommentbe?	

8. A tanár úr ismét ír az osztály közös Facebook csoportjába, ahol jelentkezőket vár az október 23-i városi megemlékezésen való részvételre. Két diákra van szüksége, hogy képviseljék az osztályt. Peti már jelentkezett a feladatra, mellé kellene még valaki, aki részt vesz a feladatban:

Jelentkeznél a feladatra?	
Igen	Nem
Ha igen a válaszod, akkor	
kommentben jelentkezel a tanár bejegyzéséhez (ahol mindenki látja)/	privát üzenetet írsz inkább?

9. Tomi új képet töltött fel. Hogyan reagálsz erre?

Tetszik?	Megosztod?	Hozzászólasz?	
		Igen	Nem

		Ha igen, mit írnál a kommentbe?

Az első vizsgálatban kapott SPSS táblázatok:

A Kiddie Mach reliabilitása:

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
,675	20

A Magányosság Kérdőív reliabilitása:

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
,970	16

A cyberbullynig skála zaklatóvá válás részének reliabilitása:

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
,599	19

A cyberbullying skála áldozattá válás részének reliabilitása:

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
,854	19

A cyberbullying-ot vizsgáló lineáris regresszió analízis eredménye:

ANOVA ⁱ						
Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	315,068	9	35,008	4,773	,000 ^a
	Residual	484,090	66	7,335		
	Total	799,158	75			
2	Regression	315,050	8	39,381	5,450	,000 ^b
	Residual	484,108	67	7,225		
	Total	799,158	75			
3	Regression	314,465	7	44,924	6,303	,000 ^c
	Residual	484,693	68	7,128		
	Total	799,158	75			
4	Regression	313,056	6	52,176	7,406	,000 ^d
	Residual	486,101	69	7,045		
	Total	799,158	75			
5	Regression	306,827	5	61,365	8,725	,000 ^e
	Residual	492,331	70	7,033		
	Total	799,158	75			
6	Regression	300,363	4	75,091	10,689	,000 ^f
	Residual	498,795	71	7,025		
	Total	799,158	75			
7	Regression	295,895	3	98,632	14,111	,000 ^g
	Residual	503,263	72	6,990		
	Total	799,158	75			
8	Regression	283,543	2	141,771	20,072	,000 ^h
	Residual	515,615	73	7,063		
	Total	799,158	75			

a. Predictors: (Constant), cybervictim, anya_iskolai_vegzettsege, magany, mach, EI, internet_hetkoznap, felevi_atlag, apa_iskolai_vegzettseg, internet_hetvege

b. Predictors: (Constant), cybervictim, anya_iskolai_vegzettsege, mach, EI, internet_hetkoznap, felevi_atlag, apa_iskolai_vegzettseg, internet_hetvege

c. Predictors: (Constant), cybervictim, anya_iskolai_vegzettsege, mach, EI, internet_hetkoznap, apa_iskolai_vegzettseg, internet_hetvege

d. Predictors: (Constant), cybervictim, anya_iskolai_vegzettsege, mach, EI, internet_hetkoznap, internet_hetvege

e. Predictors: (Constant), cybervictim, anya_iskolai_vegzettsege, mach, internet_hetkoznap, internet_hetvege

f. Predictors: (Constant), cybervictim, anya_iskolai_vegzettsege, mach, internet_hetvege

g. Predictors: (Constant), cybervictim, anya_iskolai_vegzettsege, mach

h. Predictors: (Constant), cybervictim, mach

i. Dependent Variable: cyberbully

A cybervictim-et vizsgáló lineáris regresszió analízis eredménye:

ANOVA¹

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	1977,768	11	179,797	3,657	,000 ^a
	Residual	3146,758	64	49,168		
	Total	5124,526	75			
2	Regression	1975,469	10	197,547	4,078	,000 ^b
	Residual	3149,058	65	48,447		
	Total	5124,526	75			
3	Regression	1953,137	9	217,015	4,516	,000 ^c
	Residual	3171,389	66	48,051		
	Total	5124,526	75			
4	Regression	1913,875	8	239,234	4,992	,000 ^d
	Residual	3210,652	67	47,920		
	Total	5124,526	75			
5	Regression	1864,815	7	266,402	5,557	,000 ^e
	Residual	3259,711	68	47,937		
	Total	5124,526	75			
6	Regression	1801,276	6	300,213	6,233	,000 ^f
	Residual	3323,251	69	48,163		
	Total	5124,526	75			
7	Regression	1729,334	5	345,867	7,131	,000 ^g
	Residual	3395,192	70	48,503		
	Total	5124,526	75			
8	Regression	1686,538	4	421,634	8,707	,000 ^h
	Residual	3437,988	71	48,422		
	Total	5124,526	75			
9	Regression	1590,081	3	530,027	10,797	,000 ⁱ
	Residual	3534,445	72	49,090		
	Total	5124,526	75			

a. Predictors: (Constant), magany, CBP_CVB, CBP_HI, internet_hetvege, EI, anya_iskolai_vegzettsege, felevi_atlag, apa_iskolai_vegzettseg, mach, CBP_CF, internet_hetkoznap

b. Predictors: (Constant), CBP_CVB, CBP_HI, internet_hetvege, EI, anya_iskolai_vegzettsege, felevi_atlag, apa_iskolai_vegzettseg, mach, CBP_CF, internet_hetkoznap

c. Predictors: (Constant), CBP_CVB, CBP_HI, internet_hetvege, anya_iskolai_vegzettsege, felevi_atlag, apa_iskolai_vegzettseg, mach, CBP_CF, internet_hetkoznap

d. Predictors: (Constant), CBP_CVB, CBP_HI, internet_hetvege, anya_iskolai_vegzettsege, felevi_atlag, apa_iskolai_vegzettseg, mach, internet_hetkoznap

e. Predictors: (Constant), CBP_CVB, CBP_HI, internet_hetvege, anya_iskolai_vegzettsege, felevi_atlag, apa_iskolai_vegzettseg, internet_hetkoznap

f. Predictors: (Constant), CBP_CVB, CBP_HI, internet_hetvege, anya_iskolai_vegzettsege, apa_iskolai_vegzettseg, internet_hetkoznap

g. Predictors: (Constant), CBP_CVB, CBP_HI, internet_hetvege, anya_iskolai_vegzettsege, internet_hetkoznap

h. Predictors: (Constant), CBP_CVB, CBP_HI, internet_hetvege, internet_hetkoznap

Az egy szempontos függetlenmintás varianciaanalízis eredménye:

		ANOVA				
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
felevi_atlag	Between Groups	,955	2	,478	2,495	,088
	Within Groups	17,036	89	,191		
	Total	17,991	91			
EI	Between Groups	39,743	2	19,871	2,111	,127
	Within Groups	847,375	90	9,415		
	Total	887,118	92			
CBP_CVB	Between Groups	38,919	2	19,459	6,297	,003
	Within Groups	278,114	90	3,090		
	Total	317,032	92			
CBP_HI	Between Groups	,795	2	,398	,235	,791
	Within Groups	148,875	88	1,692		
	Total	149,670	90			
CBP_CF	Between Groups	24,257	2	12,128	4,660	,012
	Within Groups	231,613	89	2,602		
	Total	255,870	91			
CBV_CVB	Between Groups	4,799	2	2,400	,175	,840
	Within Groups	1233,717	90	13,708		
	Total	1238,516	92			
CBV_HI	Between Groups	4,858	2	2,429	,490	,614
	Within Groups	440,826	89	4,953		
	Total	445,685	91			
CBV_CF	Between Groups	34,157	2	17,078	1,453	,239
	Within Groups	1058,102	90	11,757		
	Total	1092,258	92			
cyberbully	Between Groups	107,847	2	53,924	4,797	,011
	Within Groups	977,975	87	11,241		
	Total	1085,822	89			
cybervictim	Between Groups	45,690	2	22,845	,328	,721
	Within Groups	6193,386	89	69,589		
	Total	6239,076	91			
magany	Between Groups	1122,777	2	561,388	2,669	,075
	Within Groups	18299,012	87	210,333		
	Total	19421,789	89			

A leíró statisztikák eredményei:

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Nem	93	0	1	,70	,461
Kor	93	12	16	14,57	1,026
Valid N (listwise)	93				

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
mach	85	33,00	74,00	52,2471	7,82381
Valid N (listwise)	85				

A második vizsgálathoz tartozó SPSS táblázatok:

Reliabilitás vizsgálatok:

Kiddie Mach:

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
,621	20

Cyberbully Kérdőív:

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
,961	19

Cybervictim Kérdőív:

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
,948	19

Többszemponos független mintás varianciaanalízis a jelentkezésre vonatkozóan:

ANOVA						
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
MACH_ÖSSZ	Between Groups	,026	1	,026	,003	,960
	Within Groups	1239,644	125	9,917		
	Total	1239,669	126			
cybervictim	Between Groups	619,489	1	619,489	2,392	,125
	Within Groups	32379,141	125	259,033		
	Total	32998,630	126			
cyberbully	Between Groups	909,766	1	909,766	4,641	,033
	Within Groups	24504,675	125	196,037		
	Total	25414,441	126			
Facebook_bully	Between Groups	6,864	1	6,864	1,713	,193

Facebook_proszoc	Within Groups	501,010	125	4,008	2,710	,102
	Total	507,874	126			
	Between Groups	33,563	1	33,563		
	Within Groups	1548,295	125	12,386		
	Total	1581,858	126			

Többszemponos független mintás varianciaanalízis az első feladatban a jelentkezés módjára vonatkozóan:

ANOVA						
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
MACH_ÖSSZ	Between Groups	36,311	2	18,156	1,871	,158
	Within Groups	1203,358	124	9,705		
	Total	1239,669	126			
cybervictim	Between Groups	1958,574	2	979,287	3,912	,023
	Within Groups	31040,056	124	250,323		
	Total	32998,630	126			
cyberbully	Between Groups	1858,426	2	929,213	4,891	,009
	Within Groups	23556,015	124	189,968		
	Total	25414,441	126			
Facebook_bully	Between Groups	30,447	2	15,223	3,954	,022
	Within Groups	477,427	124	3,850		
	Total	507,874	126			
Facebook_proszoc	Between Groups	97,487	2	48,744	4,072	,019
	Within Groups	1484,371	124	11,971		
	Total	1581,858	126			

Többszemponos független mintás varianciaanalízis a második feladatban a jelentkezés módjára vonatkozóan:

ANOVA						
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
MACH_ÖSSZ	Between Groups	19,366	2	9,683	,984	,377
	Within Groups	1220,303	124	9,841		
	Total	1239,669	126			
cybervictim	Between Groups	951,016	2	475,508	1,840	,163
	Within Groups	32047,614	124	258,448		
	Total	32998,630	126			
cyberbully	Between Groups	1627,698	2	813,849	4,243	,017
	Within Groups	23786,743	124	191,829		
	Total	25414,441	126			

Facebook_bully	Between Groups	9,819	2	4,910	1,222	,298
	Within Groups	498,055	124	4,017		
	Total	507,874	126			
Facebook_proszoc	Between Groups	61,974	2	30,987	2,528	,084
	Within Groups	1519,884	124	12,257		
	Total	1581,858	126			

Független mintás többszemponos varianciaanalízis a bevonódásra vonatkozóan:

ANOVA						
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
MACH_ÖSSZ	Between Groups	61,521	3	20,507	2,141	,098
	Within Groups	1178,149	123	9,578		
	Total	1239,669	126			
Facebook_bully	Between Groups	37,330	3	12,443	3,253	,024
	Within Groups	470,544	123	3,826		
	Total	507,874	126			
Facebook_proszoc	Between Groups	130,005	3	43,335	3,671	,014
	Within Groups	1451,853	123	11,804		
	Total	1581,858	126			

Többszemponos független mintás varianciaanalízis a machiavellizmus csoportokra vonatkozóan:

ANOVA						
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Facebook_bully	Between Groups	11,664	2	5,832	1,457	,237
	Within Groups	496,210	124	4,002		
	Total	507,874	126			
Facebook_proszoc	Between Groups	68,087	2	34,044	2,789	,065
	Within Groups	1513,771	124	12,208		
	Total	1581,858	126			
Bully_like	Between Groups	18,138	2	9,069	6,254	,003
	Within Groups	179,799	124	1,450		
	Total	197,937	126			
Bully_comment	Between Groups	8,912	2	4,456	1,971	,144
	Within Groups	280,269	124	2,260		
	Total	289,181	126			
Bully_share	Between Groups	,193	2	,097	,500	,608
	Within Groups	23,964	124	,193		
	Total	24,157	126			
Proszoc_like	Between Groups	1,496	2	,748	1,228	,297

	Within Groups	75,544	124	,609		
	Total	77,039	126			
	Between Groups	74,095	2	37,047	3,139	,047
Proszoc_comment	Within Groups	1463,433	124	11,802		
	Total	1537,528	126			
	Between Groups	,295	2	,147	3,274	,041
Proszoc_share	Within Groups	5,579	124	,045		
	Total	5,874	126			
	Between Groups	2008,249	2	1004,125	5,320	,006
cyberbully	Within Groups	23406,192	124	188,760		
	Total	25414,441	126			
	Between Groups	646,514	2	323,257	1,239	,293
cybervictim	Within Groups	32352,116	124	260,904		
	Total	32998,630	126			
	Between Groups	204,497	2	102,248	3,096	,049
CBP_CVB	Within Groups	4095,330	124	33,027		
	Total	4299,827	126			
	Between Groups	143,907	2	71,953	5,863	,004
CBP_HI	Within Groups	1521,889	124	12,273		
	Total	1665,795	126			
	Between Groups	344,824	2	172,412	5,634	,005
CBP_CF	Within Groups	3794,704	124	30,602		
	Total	4139,528	126			
	Between Groups	138,904	2	69,452	1,643	,198
CBV_CVB	Within Groups	5241,978	124	42,274		
	Total	5380,882	126			
	Between Groups	46,136	2	23,068	1,148	,321
CBV_HI	Within Groups	2491,801	124	20,095		
	Total	2537,937	126			
	Between Groups	64,032	2	32,016	,796	,453
CBV_CF	Within Groups	4986,692	124	40,215		
	Total	5050,724	126			

Multiple Comparisons

Bonferroni

Dependent Variable	(I)	(J)	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
Facebook_bully	1,00	2,00	,50261	,47738	,883	-,6559	1,6612
		3,00	-,28283	,63578	1,000	-1,8258	1,2601
	2,00	1,00	-,50261	,47738	,883	-1,6612	,6559

		3,00		-,78544	,51799	,396	-2,0425	,4717
		1,00		,28283	,63578	1,000	-1,2601	1,8258
	3,00	2,00		,78544	,51799	,396	-,4717	2,0425
		2,00		-1,23981	,83380	,419	-3,2634	,7837
	1,00	3,00		,64141	1,11046	1,000	-2,0535	3,3364
		1,00		1,23981	,83380	,419	-,7837	3,2634
Facebook_proszoc	2,00	3,00		1,88123	,90473	,119	-,3145	4,0769
		1,00		-,64141	1,11046	1,000	-3,3364	2,0535
	3,00	2,00		-1,88123	,90473	,119	-4,0769	,3145
		2,00		-,183	,287	1,000	-,88	,51
	1,00	3,00		-1,212*	,383	,006	-2,14	-,28
		1,00		,183	,287	1,000	-,51	,88
Bully_like	2,00	3,00		-1,029*	,312	,004	-1,79	-,27
		1,00		1,212*	,383	,006	,28	2,14
	3,00	2,00		1,029*	,312	,004	,27	1,79
		2,00		,665	,359	,198	-,21	1,54
	1,00	3,00		,803	,478	,286	-,36	1,96
		1,00		-,665	,359	,198	-1,54	,21
Bully_comment	2,00	3,00		,138	,389	1,000	-,81	1,08
		1,00		-,803	,478	,286	-1,96	,36
	3,00	2,00		-,138	,389	1,000	-1,08	,81
		2,00		,021	,105	1,000	-,23	,28
	1,00	3,00		,126	,140	1,000	-,21	,47
		1,00		-,021	,105	1,000	-,28	,23
Bully_share	2,00	3,00		,105	,114	1,000	-,17	,38
		1,00		-,126	,140	1,000	-,47	,21
	3,00	2,00		-,105	,114	1,000	-,38	,17
		2,00		-,210	,186	,789	-,66	,24
	1,00	3,00		-,384	,248	,373	-,99	,22
		1,00		,210	,186	,789	-,24	,66
Proszoc_like	2,00	3,00		-,174	,202	1,000	-,66	,32
		1,00		,384	,248	,373	-,22	,99
	3,00	2,00		,174	,202	1,000	-,32	,66
		2,00		-1,155	,820	,484	-3,14	,83
	1,00	3,00		,889	1,092	1,000	-1,76	3,54
		1,00		1,155	,820	,484	-,83	3,14
Proszoc_comment	2,00	3,00		2,044	,890	,070	-,11	4,20
		1,00		-,889	1,092	1,000	-3,54	1,76
	3,00	2,00		-2,044	,890	,070	-4,20	,11
		2,00		,125*	,051	,045	,00	,25
	1,00	3,00		,136	,067	,136	-,03	,30
Proszoc_share		1,00		-,125*	,051	,045	-,25	,00
	2,00	3,00		,011	,055	1,000	-,12	,14

cyberbully	3,00	1,00	- ,136	,067	,136	- ,30	,03
		2,00	- ,011	,055	1,000	- ,14	,12
	1,00	2,00	2,994	3,279	1,000	-4,96	10,95
		3,00	-8,556	4,367	,157	-19,15	2,04
	2,00	1,00	-2,994	3,279	1,000	-10,95	4,96
		3,00	-11,550*	3,558	,005	-20,18	-2,92
	3,00	1,00	8,556	4,367	,157	-2,04	19,15
		2,00	11,550*	3,558	,005	2,92	20,18
	1,00	2,00	4,691	3,855	,678	-4,66	14,05
		3,00	- ,359	5,134	1,000	-12,82	12,10
	2,00	1,00	-4,691	3,855	,678	-14,05	4,66
		3,00	-5,050	4,183	,689	-15,20	5,10
cybervictim	3,00	1,00	,359	5,134	1,000	-12,10	12,82
		2,00	5,050	4,183	,689	-5,10	15,20
	1,00	2,00	,954	1,371	1,000	-2,37	4,28
		3,00	-2,732	1,826	,412	-7,17	1,70
	2,00	1,00	- ,954	1,371	1,000	-4,28	2,37
		3,00	-3,686*	1,488	,044	-7,30	- ,07
	3,00	1,00	2,732	1,826	,412	-1,70	7,17
		2,00	3,686*	1,488	,044	,07	7,30
	1,00	2,00	,600	,836	1,000	-1,43	2,63
		3,00	-2,505	1,113	,079	-5,21	,20
	2,00	1,00	- ,600	,836	1,000	-2,63	1,43
		3,00	-3,105*	,907	,003	-5,31	- ,90
CBP_CVB	3,00	1,00	2,505	1,113	,079	- ,20	5,21
		2,00	3,105*	,907	,003	,90	5,31
	1,00	2,00	1,440	1,320	,832	-1,76	4,64
		3,00	-3,318	1,758	,184	-7,59	,95
	2,00	1,00	-1,440	1,320	,832	-4,64	1,76
		3,00	-4,759*	1,432	,004	-8,24	-1,28
	3,00	1,00	3,318	1,758	,184	- ,95	7,59
		2,00	4,759*	1,432	,004	1,28	8,24
	1,00	2,00	2,263	1,552	,442	-1,50	6,03
		3,00	,025	2,066	1,000	-4,99	5,04
	2,00	1,00	-2,263	1,552	,442	-6,03	1,50
		3,00	-2,238	1,684	,559	-6,32	1,85
CBP_CF	3,00	1,00	- ,025	2,066	1,000	-5,04	4,99
		2,00	2,238	1,684	,559	-1,85	6,32
	1,00	2,00	,649	1,070	1,000	-1,95	3,25
		3,00	-1,066	1,425	1,000	-4,52	2,39
	2,00	1,00	- ,649	1,070	1,000	-3,25	1,95
		3,00	-1,715	1,161	,427	-4,53	1,10
	3,00	1,00	1,066	1,425	1,000	-2,39	4,52
		2,00	1,715	1,161	,427	-1,10	4,53

CBV_CF	1,00	2,00	1,780	1,513	,726	-1,89	5,45
		3,00	,682	2,015	1,000	-4,21	5,57
	2,00	1,00	-1,780	1,513	,726	-5,45	1,89
		3,00	-1,098	1,642	1,000	-5,08	2,89
	3,00	1,00	-,682	2,015	1,000	-5,57	4,21
		2,00	1,098	1,642	1,000	-2,89	5,08

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

Correlations

		Bully_like	Bully_comment	Bully_share	Proszoc_like	Proszoc_comment	Proszoc_share	neutral	jelentkezés3	cybervictim	cyberbully
Bully_like	Pearson Correlation	1	-,017	,104	-,118	-,581**	,088	-,141	,018	,152	,282**
	Sig. (2-tailed)		,847	,243	,185	,000	,327	,115	,840	,087	,001
	N	127	127	127	127	127	127	127	127	127	127
Bully_comment	Pearson Correlation	-,017	1	-,057	-,460**	-,139	-,055	-,028	-,132	,277**	,175*
	Sig. (2-tailed)	,847		,524	,000	,118	,539	,759	,139	,002	,049
	N	127	127	127	127	127	127	127	127	127	127
Bully_share	Pearson Correlation	,104	-,057	1	-,095	-,265**	,370**	-,026	-,129	,048	,053
	Sig. (2-tailed)	,243	,524		,290	,003	,000	,768	,150	,594	,555
	N	127	127	127	127	127	127	127	127	127	127
Proszoc_like	Pearson Correlation	-,118	-,460**	-,095	1	-,011	-,174	-,182*	,057	-,234**	-,201*
	Sig. (2-tailed)	,185	,000	,290		,899	,050	,040	,527	,008	,024
	N	127	127	127	127	127	127	127	127	127	127
Proszoc_comment	Pearson Correlation	-,581**	-,139	-,265**	-,011	1	-,123	-,356**	,142	-,126	-,296**
	Sig. (2-tailed)	,000	,118	,003	,899		,169	,000	,110	,157	,001
	N	127	127	127	127	127	127	127	127	127	127

Proszoc_share	Pearson	,088	-,055	,370**	-,174	-,123	1	-,057	-,118	,232**	,317**
	Correlation										
	Sig. (2-tailed)	,327	,539	,000	,050	,169		,525	,186	,009	,000
neutral	N	127	127	127	127	127	127	127	127	127	127
	Pearson	-,141	-,028	-,026	-,182*	-,356**	-,057	1	-,075	-,067	-,057
	Correlation										
jelentkezés3	Sig. (2-tailed)	,115	,759	,768	,040	,000	,525		,405	,454	,527
	N	127	127	127	127	127	127	127	127	127	127
	Pearson	,018	-,132	-,129	,057	,142	-,118	-,075	1	-,137	-,189*
cybervictim	Correlation										
	Sig. (2-tailed)	,840	,139	,150	,527	,110	,186	,405		,125	,033
	N	127	127	127	127	127	127	127	127	127	127
cyberbully	Pearson	,152	,277**	,048	-,234**	-,126	,232**	-,067	-,137	1	,729**
	Correlation										
	Sig. (2-tailed)	,087	,002	,594	,008	,157	,009	,454	,125		,000
	N	127	127	127	127	127	127	127	127	127	127
	Pearson	,282**	,175*	,053	-,201*	-,296**	,317**	-,057	-,189*	,729**	1
	Correlation										
	Sig. (2-tailed)	,001	,049	,555	,024	,001	,000	,527	,033	,000	
	N	127	127	127	127	127	127	127	127	127	127

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Correlations

		MACH_ÖSSZ	Bully_like	Bully_comment	Bully_share	Proszoc_like	Proszoc_comment	Proszoc_share	neutral	jelentkezés3
MACH_ÖSSZ	Pearson Correlation	1	,162	-,099	-,152	,164	,061	-,345**	-,171	,136
	Sig. (2-tailed)		,068	,266	,087	,065	,494	,000	,054	,126
	N	127	127	127	127	127	127	127	127	127
Bully_like	Pearson Correlation	,162	1	-,017	,104	-,118	-,581**	,088	-,141	,018
	Sig. (2-tailed)	,068		,847	,243	,185	,000	,327	,115	,840
	N	127	127	127	127	127	127	127	127	127
Bully_comment	Pearson Correlation	-,099	-,017	1	-,057	-,460**	-,139	-,055	-,028	-,132
	Sig. (2-tailed)	,266	,847		,524	,000	,118	,539	,759	,139
	N	127	127	127	127	127	127	127	127	127
Bully_share	Pearson Correlation	-,152	,104	-,057	1	-,095	-,265**	,370**	-,026	-,129
	Sig. (2-tailed)	,087	,243	,524		,290	,003	,000	,768	,150
	N	127	127	127	127	127	127	127	127	127
Proszoc_like	Pearson Correlation	,164	-,118	-,460**	-,095	1	-,011	-,174	-,182*	,057
	Sig. (2-tailed)	,065	,185	,000	,290		,899	,050	,040	,527
	N	127	127	127	127	127	127	127	127	127
Proszoc_comment	Pearson Correlation	,061	-,581**	-,139	-,265**	-,011	1	-,123	-,356**	,142
	Sig. (2-tailed)	,494	,000	,118	,003	,899		,169	,000	,110
	N	127	127	127	127	127	127	127	127	127
Proszoc_share	Pearson Correlation	-,345**	,088	-,055	,370**	-,174	-,123	1	-,057	-,118
	Sig. (2-tailed)	,000	,327	,539	,000	,050	,169		,525	,186
	N	127	127	127	127	127	127	127	127	127
neutral	Pearson Correlation	-,171	-,141	-,028	-,026	-,182*	-,356**	-,057	1	-,075
	Sig. (2-tailed)	,054	,115	,759	,768	,040	,000	,525		,405
	N	127	127	127	127	127	127	127	127	127
jelentkezés3	Pearson Correlation	,136	,018	-,132	-,129	,057	,142	-,118	-,075	1

Sig. (2-tailed)	,126	,840	,139	,150	,527	,110	,186	,405	
N	127	127	127	127	127	127	127	127	127

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Correlations

		CBP_CVB	CBP_HI	CBP_CF	CBV_CVB	CBV_HI	CBV_CF	Facebook_bully	Facebook_proszoc
CBP_CVB	Pearson Correlation	1	,674**	,890**	,741**	,731**	,644**	,426**	-,280**
	Sig. (2-tailed)		,000	,000	,000	,000	,000	,000	,001
	N	127	127	127	127	127	127	127	127
CBP_HI	Pearson Correlation	,674**	1	,798**	,492**	,548**	,379**	,066	-,246**
	Sig. (2-tailed)	,000		,000	,000	,000	,000	,460	,005
	N	127	127	127	127	127	127	127	127
CBP_CF	Pearson Correlation	,890**	,798**	1	,699**	,746**	,594**	,315**	-,344**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000		,000	,000	,000	,000	,000
	N	127	127	127	127	127	127	127	127
CBV_CVB	Pearson Correlation	,741**	,492**	,699**	1	,828**	,801**	,358**	-,207*
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000		,000	,000	,000	,019
	N	127	127	127	127	127	127	127	127
CBV_HI	Pearson Correlation	,731**	,548**	,746**	,828**	1	,776**	,268**	-,197*
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000		,000	,002	,027
	N	127	127	127	127	127	127	127	127
CBV_CF	Pearson Correlation	,644**	,379**	,594**	,801**	,776**	1	,244**	-,061
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,000		,006	,496
	N	127	127	127	127	127	127	127	127

Facebook_bully	Pearson Correlation	,426**	,066	,315**	,358**	,268**	,244**	1	-,610**
	Sig. (2-tailed)	,000	,460	,000	,000	,002	,006		,000
	N	127	127	127	127	127	127	127	127
Facebook_proszoc	Pearson Correlation	-,280**	-,246**	-,344**	-,207*	-,197*	-,061	-,610**	1
	Sig. (2-tailed)	,001	,005	,000	,019	,027	,496	,000	
	N	127	127	127	127	127	127	127	127

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Pearson-féle korreláció: (első vizsgálat:a látogatott netes oldalakkal, a Kiddie Mach eredményeivel és a Cyberbullying Kérdőív faktoraival)

		CBP_CVB	CBP_HI	CBP_CF	CBV_CVB	CBV_HI	CBV_CF	facebook	twitter	myspace	google_plus	tumblr	egyeb_youtube_in stagram_weheartit _gmail_hotmail	mach
CBP_CVB	Pearson Correlation	1	,047	,573**	,388**	,301**	,388**	,095	,242*	-,071	,207*	,191	-,046	,469**
	Sig. (2-tailed)		,659	,000	,000	,004	,000	,367	,019	,498	,048	,067	,664	,000
	N	93	91	92	93	92	93	93	93	93	92	93	92	85
CBP_HI	Pearson Correlation	,047	1	,093	,245*	,375**	,290**	,030	-,069	-,092	-,127	-,137	-,020	-,101
	Sig. (2-tailed)	,659		,381	,019	,000	,005	,777	,519	,387	,232	,196	,855	,364
	N	91	91	90	91	90	91	91	91	91	90	91	90	83
CBP_CF	Pearson Correlation	,573**	,093	1	,300**	,243*	,415**	-,041	,143	,005	,168	,184	,124	,364**
	Sig. (2-tailed)	,000	,381		,004	,020	,000	,700	,173	,962	,112	,079	,240	,001
	N	92	90	92	92	91	92	92	92	92	91	92	91	84
CBV_CVB	Pearson Correlation	,388**	,245*	,300**	1	,651**	,690**	,086	,069	,029	-,043	,107	,065	,235*
	Sig. (2-tailed)	,000	,019	,004		,000	,000	,414	,510	,786	,684	,309	,541	,031
	N	93	91	92	93	92	93	93	93	93	92	93	92	85
CBV_HI	Pearson Correlation	,301**	,375**	,243*	,651**	1	,662**	-,008	,104	,143	,117	,105	-,022	,119
	Sig. (2-tailed)	,004	,000	,020	,000		,000	,940	,326	,175	,268	,317	,834	,281
	N	92	90	91	92	92	92	92	92	92	91	92	91	84
CBV_CF	Pearson Correlation	,388**	,290**	,415**	,690**	,662**	1	,096	,090	,029	,039	,197	,060	,101
	Sig. (2-tailed)	,000	,005	,000	,000	,000		,360	,390	,780	,715	,058	,571	,359
	N	93	91	92	93	92	93	93	93	93	92	93	92	85
facebook	Pearson Correlation	,095	,030	-,041	,086	-,008	,096	1	,113	-,063	,033	,214*	,019	-,006
	Sig. (2-tailed)	,367	,777	,700	,414	,940	,360		,279	,549	,754	,039	,855	,958
	N	93	91	92	93	92	93	93	93	93	92	93	92	85
twitter	Pearson Correlation	,242*	-,069	,143	,069	,104	,090	,113	1	,408**	,214*	,520**	-,067	,191
	Sig. (2-tailed)	,019	,519	,173	,510	,326	,390	,279		,000	,041	,000	,527	,081
	N	93	91	92	93	92	93	93	93	93	92	93	92	85
myspace	Pearson Correlation	-,071	-,092	,005	,029	,143	,029	-,063	,408**	1	,039	,308**	-,119	,103
	Sig. (2-tailed)	,498	,387	,962	,786	,175	,780	,549	,000		,715	,003	,257	,349
	N	93	91	92	93	92	93	93	93	93	92	93	92	85
google_plus	Pearson Correlation	,207*	-,127	,168	-,043	,117	,039	,033	,214*	,039	1	,095	-,042	,203
	Sig. (2-tailed)	,048	,232	,112	,684	,268	,715	,754	,041	,715		,368	,695	,062
	N	92	90	91	92	91	92	92	92	92	92	92	91	85
tumblr	Pearson Correlation	,191	-,137	,184	,107	,105	,197	,214*	,520**	,308**	,095	1	-,072	,094
	Sig. (2-tailed)	,067	,196	,079	,309	,317	,058	,039	,000	,003	,368		,497	,392
	N	93	91	92	93	92	93	93	93	93	92	93	92	85
egyeb_youtube_instagram_wehe artit_gmail_hotmail	Pearson Correlation	-,046	-,020	,124	,065	-,022	,060	,019	-,067	-,119	-,042	-,072	1	,053
	Sig. (2-tailed)	,664	,855	,240	,541	,834	,571	,855	,527	,257	,695	,497		,630
	N	92	90	91	92	91	92	92	92	92	91	92	92	84
mach	Pearson Correlation	,469**	-,101	,364**	,235*	,119	,101	-,006	,191	,103	,203	,094	,053	1
	Sig. (2-tailed)	,000	,364	,001	,031	,281	,359	,958	,081	,349	,062	,392	,630	
	N	85	83	84	85	84	85	85	85	85	85	85	84	85

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Pearson-féle korreláció: (első vizsgálat: Kiddie Mach, Cyberbullying Kérdőív, EQ, Magányosság Kérdőív eredményeivel, a hétvégi/hétköznapi internethasználattal és a félévi átlaggal)

		felevi_atlag	internet_hetkoznap	internet_hetvege	EI	CBP_CVB	CBP_HI	CBP_CF	CBV_CVB	CBV_HI	CBV_CF	mach	cyberbully	cybervictim	magany
felevi_atlag	Pearson Correlation	1	-,243*	-,228*	,318**	-,259*	,010	-,168	-,194	-,148	-,245*	-,278*	-,206	-,223*	-,081
	Sig. (2-tailed)		,019	,029	,002	,013	,925	,111	,064	,161	,019	,010	,053	,034	,450
	N	92	92	92	92	92	90	91	92	91	92	84	89	91	89
internet_hetkoznap	Pearson Correlation	-,243*	1	,728**	-,052	,217*	,009	,198	,193	,141	,046	,265*	,232*	,140	,125
	Sig. (2-tailed)	,019		,000	,619	,037	,930	,059	,064	,179	,661	,014	,028	,184	,242
	N	92	93	93	93	93	91	92	93	92	93	85	90	92	90
internet_hetvege	Pearson Correlation	-,228*	,728**	1	-,062	,184	,018	,196	,256*	,190	,217*	,228*	,204	,259*	,134
	Sig. (2-tailed)	,029	,000		,554	,077	,862	,061	,013	,069	,037	,036	,054	,013	,207
	N	92	93	93	93	93	91	92	93	92	93	85	90	92	90
EI	Pearson Correlation	,318**	-,052	-,062	1	-,220*	,051	-,278**	-,225*	-,073	-,192	-,202	-,228*	-,195	-,124
	Sig. (2-tailed)	,002	,619	,554		,034	,632	,007	,030	,489	,066	,064	,030	,062	,246
	N	92	93	93	93	93	91	92	93	92	93	85	90	92	90
CBP_CVB	Pearson Correlation	-,259*	,217*	,184	-,220*	1	,047	,573**	,388**	,301**	,388**	,469**	,827**	,411**	,091
	Sig. (2-tailed)	,013	,037	,077	,034		,659	,000	,000	,004	,000	,000	,000	,000	,394
	N	92	93	93	93	93	91	92	93	92	93	85	90	92	90
CBP_HI	Pearson Correlation	,010	,009	,018	,051	,047	1	,093	,245*	,375**	,290**	-,101	,444**	,326**	,076
	Sig. (2-tailed)	,925	,930	,862	,632	,659		,381	,019	,000	,005	,364	,000	,002	,480
	N	90	91	91	91	91	91	90	91	90	91	83	90	90	88
CBP_CF	Pearson Correlation	-,168	,198	,196	-,278**	,573**	,093	1	,300**	,243*	,415**	,364**	,820**	,369**	,072
	Sig. (2-tailed)	,111	,059	,061	,007	,000	,381		,004	,020	,000	,001	,000	,000	,500
	N	91	92	92	92	92	90	92	92	91	92	84	90	91	89
CBV_CVB	Pearson Correlation	-,194	,193	,256*	-,225*	,388**	,245*	,300**	1	,651**	,690**	,235*	,437**	,905**	,074
	Sig. (2-tailed)	,064	,064	,013	,030	,000	,019	,004		,000	,000	,031	,000	,000	,490
	N	92	93	93	93	93	91	92	93	92	93	85	90	92	90
CBV_HI	Pearson Correlation	-,148	,141	,190	-,073	,301**	,375**	,243*	,651**	1	,662**	,119	,422**	,832**	,042
	Sig. (2-tailed)	,161	,179	,069	,489	,004	,000	,020	,000		,000	,281	,000	,000	,698
	N	91	92	92	92	92	90	91	92	92	92	84	89	92	89
CBV_CF	Pearson Correlation	-,245*	,046	,217*	-,192	,388**	,290**	,415**	,690**	,662**	1	,101	,504**	,901**	,095
	Sig. (2-tailed)	,019	,661	,037	,066	,000	,005	,000	,000	,000		,359	,000	,000	,371
	N	92	93	93	93	93	91	92	93	92	93	85	90	92	90
mach	Pearson Correlation	-,278*	,265*	,228*	-,202	,469**	-,101	,364**	,235*	,119	,101	1	,384**	,169	,148
	Sig. (2-tailed)	,010	,014	,036	,064	,000	,364	,001	,031	,281	,359		,000	,124	,184
	N	84	85	85	85	85	83	84	85	84	85	85	82	84	82
cyberbully	Pearson Correlation	-,206	,232*	,204	-,228*	,827**	,444**	,820**	,437**	,422**	,504**	,384**	1	,514**	,112
	Sig. (2-tailed)	,053	,028	,054	,030	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000		,000	,302
	N	89	90	90	90	90	90	90	90	89	90	82	90	89	87
cybervictim	Pearson Correlation	-,223*	,140	,259*	-,195	,411**	,326**	,369**	,905**	,832**	,901**	,169	,514**	1	,079
	Sig. (2-tailed)	,034	,184	,013	,062	,000	,002	,000	,000	,000	,000	,124	,000		,460
	N	91	92	92	92	92	90	91	92	92	92	84	89	92	89
magany	Pearson Correlation	-,081	,125	,134	-,124	,091	,076	,072	,074	,042	,095	,148	,112	,079	1
	Sig. (2-tailed)	,450	,242	,207	,246	,394	,480	,500	,490	,698	,371	,184	,302	,460	
	N	89	90	90	90	90	88	89	90	89	90	82	87	89	90

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

